

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 11 NOVEMBER 1925

No. 515

INHOUD.

DE VOORUITZICHTEN DER OLIEPALMENCULTUUR IN NEDERLANDSCH-INDIË door <i>Dr. E. Fickendey</i>	Blz. 984
Het beeld der jongste Indische begroting II (Slot) door <i>Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr.</i>	986
De loonen der Amsterdamsche gemeentewerklieden door <i>Mr. J. Bierens de Haan</i>	987
Een belangrijk Duitsch vonnis in zake vroegere Russische maatschappijen door <i>Mr. C. L. Torley Duwel</i>	988
De bescherming der Britsch-Indische Staalindustrie en haar invloed op de Ruwijzermarkt door <i>G. S. K. Blaauw</i>	989
Kapitaalvorming, Loondaling en Economische theorie door <i>Mej. Dr. E. C. van Dorp</i> met dupliek van <i>Dr. Ir. J. Goudriaan Jr.</i>	991
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Recente discussies over den Britschen landbouw door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	993
De Fransche Staatsfinanciën door <i>Prof. Bertrand Nogaro</i>	995
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	996
Subsidieering van den scheepsbouw in Engeland. De loonen in de „sheltered” en „unsheltered trades”	997
MAANDOLFERS:	
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland	998
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN . . . . . 999—1006	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Dijmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

10 NOVEMBER 1925.

Ook deze week kwam er in den toestand van de geldmarkt nog weinig verandering; eerst in het laatst der week kwam er iets meer aanbod van geld, zoodat wissels wel wat gemakkelijker te plaatsen waren, maar in de rente kwam nog weinig verandering. De notering liep tusschen 3% en $3\frac{7}{16}$ pCt. Daarentegen kon de prolongatierente vrij sterk terugloopen; geopend op 4 pCt., werd aan het einde der week $3\frac{1}{4}$ pCt. genoteerd. Eigenlijk was dit nog het eenige duidelijke teken, dat de geldmarkt ruimer werd, want ook callgeld bleef sterk gevraagd tegen bijna onveranderd rentepercentage.

Als gevolg van voortgezette goudinvoeren uit Engeland geeft de balans van De Nederlandsche Bank

opnieuw een vrij belangrijke vermeerdering van de goudreserve te zien. In totaal steeg de goudvoorraad van f 435,9 miljoen tot f 451,9 miljoen. Opmerking verdient, dat de vermeerdering ditmaal voor een bedrag van f 3 miljoen voor rekening komt van den post gouden munt, waaronder, zooals bekend, alleen Nederlandsche gouden munt is te verstaan. Blijkbaar heeft de Bank dus voor dit bedrag tienguldenstukken doen aanmunten.

Het opereerend kapitaal der Centrale Credietinstelling blijkt, zooals na de scherpe stijging in verband met de maandwisseling trouwens wel te verwachten was, in de afgelopen week te zijn teruggegaan. De post binnenlandsche wissels daalde als gevolg van de aflossing van rechtstreeks bij de Bank ondergebracht schatkistpapier, met f 6,4 miljoen. De beleeningen geven een vermindering van f 32,5 miljoen te zien. Het renteloos voorschot aan het Rijk liep van f 11,1 tot f 1,7 miljoen terug, doch de post papier op het buitenland en het hoofd diverse rekeningen onder het actief vertoonen een kleine stijging. Zij klommen resp. met f 200.000 en f 600.000.

De biljettencirculatie daalde met f 27,6 miljoen, terwijl de rekeningcourant-saldi zich f 3,8 miljoen lager stelden. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 22,4 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 50.

* *

De daling van den Franschen franc bleef aanhouden, ondanks voortgezette krachtigen steun. Van 10,40 liep de koers terug tot 9,75 op Vrijdag en zeer geforceerde steun met behulp van het Morgancrediet was noodig, om daarop een tijdelijke verheffing tot 10,03 te bewerken. De stemming bleef echter flauw. Daarentegen waren Belgische francs onveranderd. In de koersen van de goudwissels kwam niet veel verandering. Ponden schommelden tusschen 12,04 en 12,04% en hoewel groote posten uit de markt genomen werden ter betaling van nieuwe belangrijke goudimporten, steeg de koers niet. De aanvoer van goud op de open markt was gering en de prijs werd 1 penny hooger, zoodat het meeste goud bij de Bank of England moest opgenomen worden, hetgeen bij een koers van 12,04% nauwelijks winstgevend is. Ook voor de volgende week is de te verwachten aanvoer op de open markt gering. Kopenhagen en Oslo waren iets flauwer; daarentegen kon Buenos Aires bijna 1 pCt. stijgen. In de overige wissels kwam weinig verandering.

LONDEN, 9 NOVEMBER 1925.

Ook verleden week bleef geld sterk gevraagd, zoodat de markt zich niet geheel van haar schuld aan de Bank van England kon ontdoen. Eerst tegen het einde van de week werd de positie iets gemakkelijker.

Disconto bleef vast en de week sloot hooger à $3\frac{15}{16}$ pCt., onder den invloed van de toewijzing van Treasury Bills op Vrijdag tegen slechts een fractie onder $3\frac{15}{16}$. Heden is disconto iets zwakker $3\frac{7}{8}$ — $15/16$.

Guldens bewegen zich nog steeds onder het gouduitvoerpunt, niettegenstaande de posten goud, die naar de Nederlandsche Bank worden verscheept.

Dollars $4,84\frac{5}{8}$ — $11/16$; Amsterdam $12,04\frac{1}{4}$ —%.

DE VOORUITZICHTEN DER OLIEPALMEN-CULTUUR IN NEDERLANDSCH-INDIË.

De producten van den oliepalm, palmolie en palmkernen, nemen onder de vaste plantaardige vetten een vooraanstaande plaats in en blijven in beteekenis slechts weinig bij de copra ten achter. De vrucht van den oliepalm heeft ongeveer de grootte van een pruim en is als deze uit vruchtvliesch en een pit met kern samengesteld.

De palmolie wordt uit het vruchtvliesch gewonnen en vormt een oranjegeel vet van boterachtige consistentie. De wereldproductie (in hoofdzaak uit het tropische West-Afrika) kan op 300.000 ton geschat worden, waarvan ongeveer de helft op de wereldmarkt wordt aangeboden, terwijl de andere helft voor de vetverzorging der inboorlingen dient. De palmolie wordt hoofdzakelijk in de zeep- en kaarsenfabricage aangewend. Aanzienlijke hoeveelheden (duizenden tons) worden ook gebruikt om dun plaatijzer voor het vertinnen ter verhoeding van oxydatie te bestrijken. Hiervoor is een vetzuurarme palmolie noodig. In productiegebieden, welke ver van het wereldverkeer liggen, kan de olie als brandstof voor motoren beteekenis verkrijgen; zoo is op den Kongo, reeds een reeks motorbooten in de vaart, welke palmolie in plaats van benzine of petroleum aanwenden. Van Fransche zijde is het plan geopperd, in geval van nood op oorlogsschepen palmolie te gebruiken. De grootste toekomst van de palmolie ligt echter in de industrie, welke eetbare vetten vervaardigt. Reeds de ruwe palmolie is een uitnemend eetbaar vet en dient sedert onheuglijke tijden miljoenen inboorlingen als de eenige vetvoeding. Aan de verwerking tot margarine stond tot dusverre het hooge vetzuurgehalte van de palmolie in den weg, dat een gevolg van de primitieve wijze is, waarop zij door de inboorlingen wordt gewonnen. In den laatsten tijd is het echter gelukt, de palmvruchten machinaal te verwerken en zoo een palmolie met een gehalte van slechts 2—3 pCt. vetzuur te produceeren, zoodat voortdurend stijgende hoeveelheden afzet in de margarine-industrie kunnen vinden. Van alle vetten is de palmolie het meest geschikt voor de vervaardiging van kunstmatig eetbaar vet. Geen ander vet bezit een smijdigheid als de palmolie. Volgens onderzoeken van Mej. Dr. A. Schaeffer en Dr. Vosz¹⁾ te Kiel heeft de palmolie verder de hoogst belangrijke eigenschap, dat palmolie-margarine niet ranzig wordt. De oorzaak daarvan is hierin gelegen, dat zij in tegenstelling tot de kokosolie en de palmkern geen laag-moleculaire glyceriden (als die van caprien- en caprylzuur) bevat.

De palmkernen worden door het kraken der pitten verkregen. In de productielanden worden zij nauwelijks aangewend, doch bijna geheel naar Europa verscheept, waar men er de palmkernolie uit wint. Deze palmkernolie gelijkt zeer veel op de kokosolie en wordt grootendeels voor de zeepfabricage aangewend. Sedert het begin dezer eeuw wordt zij echter ook in stijgenden omvang in de kunstboter-industrie verwerkt. De afval der palmkernen wordt als een zeer waardevol veevoeder gewaardeerd. De jaarlijksche productie van palmkernen bedraagt ongeveer 375.000 ton.

* * *

Het vaderland van den oliepalm is West-Afrika en tot voor kort lag de verwerking der vruchten uitsluitend in de handen der inboorlingen, welke op primitieve wijze uit de vruchten van in het wild groeiende palmen, naast goede kernen, een wegens het hooge vetzuurgehalte minderwaardige olie bereidden. Eerst in het begin van deze eeuw nam men de vraag van de machinale verwerking der vruchten in studie en reeds voor den oorlog kon deze opgave als opgelost worden beschouwd. Sindsdien zijn de methoden steeds meer geperfection-

¹⁾ Bakteriologische Studien über Margarine. Uittreksel uit dissertatie. Kiel 1925.

neerd. De hoofdmoeilijkheid lag in de behandeling van het zeer gevoelige vruchtvliesch. Iedere kwetsing van de vrucht leidt tot splitsing van olie in vetzuur en glycerine. Dezelfde splitsing treedt bij opslag der vruchten in; bovendien dringen dan gemakkelijk microorganismen de vrucht binnen, welke de splitsing van het vet bespoedigen. De aard van het vruchtvliesch dwingt derhalve tot snelle oliewinning ter plaatse. Gelijk hierboven reeds vermeld produceert men thans in moderne fabrieken een palmolie met 2—3 pCt. vetzuur. De machinale verwerking heeft naast kwaliteitsverbetering van de olie het voordeel van een hooger rendement; de inboorlingen winnen ongeveer 55—60 pCt. van de voorhanden olie, tegen de fabriek 90—98 pCt.

Met de machinale verwerking was de voorwaarde voor den aanleg van oliepalmplantages gegeven en zoo ontstonden reeds voor den oorlog de eerste plantages in Kameroen en Togo. De mogelijkheid ontstond toen echter tevens, de uitgebreide, natuurlijke oliepalmboschen als plantages te exploiteeren of vruchten voor verwerking in de fabrieken te koopen. Hiervan werd in bijna alle koloniën van het tropische West-Afrika gebruik gemaakt.

Talrijk zijn de pogingen geweest, den oliepalm buiten het gebied, waar hij door de natuur verbreid is, in andere tropische landen te doen inburgeren. Practische resultaten hebben deze pogingen echter slechts in Nederlandsch-Indië, en in geringe mate op Malakka, gehad.

De eerste oliepalmen werden in 1848 in Nederlandsch-Indië ingevoerd en in den botanischen tuin te Buitenzorg uitgeplant. Het waren vier planten, uit Mauritius en Réunion afkomstig. Pogingen, den oliepalm als cultuur voor de inlanders in te voeren, mislukten; daarentegen verspreidde zich de oliepalm echter als sierboom en voor den aanleg van lanen door geheel Indië. Als plantagecultuur kon de oliepalm eerst in aanmerking komen, nadat het vraagstuk der machinale verwerking der vruchten opgelost was en sedert 1910 wendt zich de belangstelling der groote plantages op Sumatra naar de oliepalmen-cultuur, een belangstelling, in het bijzonder ook door de stijgende olieprijzen bevorderd. Sindsdien is een geheele reeks oliepalmplantages ontstaan en de volgende statistiek geeft een overzicht van de ontwikkeling der cultuur ter Sumatra's Oostkust en in Atjeh¹⁾:

Jaar	Beplante oppervl. in H.A.	Daarvan productief	Palmolieproductie	
1918	4383	1517		
1919	5123	2913	1919	576 t.
1920	9078	2989	1920	1719 „
1921	8095	3258	1921	2471 „
1922	12379	3266	1922	3645 „
1923	15395	4134	1923	3947 „
1924	19339	4531	1924	4830 „

Palmkernen werden in 1924 tot een hoeveelheid van slechts 1100 ton gewonnen. De palmolieopbrengst bedroeg in 1924 rond 1100 K.G. per H.A. Deze geringe opbrengsten vinden hun verklaring in het feit, dat op een groot deel der produceerende terreinen wegens gebrek aan fabrieken niet werd geoogst en dat de verwerking der vruchten op menige plantage nog met ontoereikende middelen plaats vond. De opbrengst van volgroeide oliepalmen bedraagt 2000—2500 K.G. palmolie en ongeveer 400—500 K.G. palmkernen per H.A. De productie zal derhalve in de volgende jaren snel stijgen en voor 1925 kan men met een verdubbeling der productie rekenen. In tien jaren zal zij op 40.000—50.000 ton gestegen zijn.

Een klein deel van de palmolie en van de uit kernen

¹⁾ In de statistiek ontbreken de plantages van de „Handelsvereniging-Amsterdam,” die einde 1924 ongeveer 3000 H.A. groot waren. Om dezelfde reden zijn ook de cijfers in de productiestatistiek te klein.

gewonnen olie wordt op Sumatra tot zeep verwerkt; de hoofdzaak wordt uitgevoerd en weliswaar in 1924 5041 ton. De voornaamste afnemers waren Groot-Brittannië (2887 ton), Nederland (1119 ton) en Duitschland (665 ton).

Naast de ter Oostkust van Sumatra en Atjeh geplante oppervlakten hebben de in andere deelen van Nederlandsch-Indië aangelegde plantages geen beteekenis. Ook op Malakka waren in het begin van 1925 slechts ongeveer 4000 H.A. met oliepalmen geplant.

* * *

De plantages van Nederlandsch-Indië zullen met die van West-Afrika in concurrentie treden en om de kansen op succes te kunnen afwegen is het noodig, de productievoorwaarden met betrekking tot de productiefactoren *natuur, arbeid en kapitaal* in het kort te beschouwen.

De *natuur* heeft Sumatra en andere deelen van Nederlandsch-Indië tegenover West-Afrika begunstigd. Weliswaar vertoont de bodemgesteldheid geen verschillen van beteekenis, doch wel het klimaat. Op Sumatra zijn regen en zonneschijn over het geheele jaar, zij het ook met schommelingen, tamelijk gelijkmatig verdeeld; in West-Afrika daarentegen is de hemel in den regentijd meestal met wolken bedekt en treden sterke droogteperioden op. Het ontbreken van zon in den regentijd en de tijdperken van droogte beteekenen onderbrekingen van den groei, welke in lagere opbrengsten tot uiting komen. In dezelfde richting werkt ook het hoogere vochtigheidsgehalte van de lucht in West-Afrika.

De productie is om deze redenen op Sumatra aanzienlijk hooger dan in Afrika. Op Sumatra oogst men 2000-2500 K.G. palmolie en 400-500 K.G. kernen per H.A., in Afrika 1000-1500 K.G. palmolie en 900-1200 K.G. kernen. Tot dit resultaat draagt weliswaar de op Sumatra aangeplante variëteit bij. De plantages bestaan practisch alle uit nakomelingen van de in 1848 ingevoerde vier palmen en onderscheiden zich door een betrekkelijk groote gelijkmatigheid. Uit de vrucht wint men 28-30 pCt. olie en 6-7 pCt. kernen; in Afrika uit de vruchten der meest verbreide variëteit 15-20 pCt. olie en 12-15 pCt. kernen. In hoeverre de meer gunstige samenstelling der vrucht op Sumatra aan de gunst van het toeval bij den eersten invoer en hoeverre aan het klimaat te danken is, blijve hier buiten beschouwing. In ieder geval vertoont de oliepalm op Sumatra een productiviteit, welke door geen andere vetleverende plant wordt bereikt.

De weinig wisselende verdeling van licht en neerslag heeft op Sumatra tot gevolg, dat de fabriek gedurende het geheele jaar, zij het ook met uiteenloopende belasting, kan werken. In West-Afrika is meestal slechts een seizoenbedrijf mogelijk. Tenslotte is het klimaat in Nederlandsch-Indië veel gezonder, zoodat minder sterfte- en overlijdensgevallen onder employé's en arbeiders voorkomen dan in West-Afrika.

Wat den *arbeid* aangaat valt vast te stellen, dat Nederlandsch-Indië verder de meerdere is. Groote plantages van beteekenis kunnen zich slechts daar ontwikkelen, waar een arbeidersleger ter beschikking staat en het Nederlandsche Insulinde bezit in het overbevolkte Java een onuitputtelijk arbeidersreservoir. Afrika daarentegen is dun bevolkt en het gebrek aan arbeiders stelt aldaar aan het plantagewezen enge grenzen.

Het *kapitaal*, dat voor den aanleg eener plantage noodig is, is in Nederlandsch-Indië hetzelfde als in Afrika, nl. ongeveer f 600 per H.A., waarin de kosten van gebouwen, fabrieks- en spoorwegaanleg zijn begrepen. Anders is het evenwel gesteld met de mogelijkheden kapitaal te verkrijgen. De productiekosten per K.G. olie loopen weliswaar niet zeer uiteen: zij bedragen op Sumatra ongeveer 25 cts. (waarin

4 cts. verpakking, 8 cts. verzending en verkoop, 5 cts. afschrijving) tegen in Afrika ongeveer 27 cts. Uit hetgeen hierboven over klimaat en arbeid werd gezegd, blijkt evenwel, dat de algemeene voorwaarden voor de aantrekking van kapitaal in Nederlandsch-Indië veel gunstiger zijn. Daarbij komt nog iets: In Nederlandsch-Indië is ieder kapitaal, uit welk land het ook komt, dank zij de open-deur-politiek, welkom en de rechtszekerheid is absoluut gewaarborgd. Nu is weliswaar een verhooging der palmolieproductie van West-Afrika nog op dezen grondslag denkbaar, dat de Europeesche fabrieken de grondstof niet uit eigen plantages of als plantages geëxploiteerde wilde bosschen, doch van de inboorlingen betrekken. Zoodanige ontwikkeling is intusschen slechts daar mogelijk, waar een vlijtige, niet te dunne bevolking over een omvangrijk oliepalmenbezit de beschikking heeft. Deze voorwaarde is slechts in weinig gebieden gegeven en ook daar is het bij de boven geschilderde gevoeligheid van de vrucht nog twijfelachtig, of de fabrieken in dit geval in staat zullen zijn een vetzuurarme, voor de margarinefabricage bruikbare olie te winnen.

Deze uiteenzettingen leiden tot de conclusie, dat Nederlandsch-Indië de concurrentie der Afrikaansche oliefabrieken niet te vreezen heeft. Voorloopig kan weliswaar van een concurrentie „überhaupt" nog geen sprake zijn. De Indische, zoowel als de Afrikaansche fabrieken hebben voorloopig bij de thans nog geringe productie het gemeenschappelijke belang, de productie van vetzuurarme palmolie te verhoogen, om een regelmatige verzorging der margarinefabrieken te verzekeren, welke thans nog niet gewaarborgd is.

Hoe staat het nu met de palmolieproductie der inboorlingen van West-Afrika zelf? De vrees is uitgesproken, dat de oliepalmcultuur van het Oosten de productie van palmolie en palmkernen door de inboorlingen zou dooddrukken, waarmede zich dan de geschiedenis van de wilde rubber bij de oliepalmproducten zou herhalen. Deze vergelijking gaat intusschen niet op. Bij het winnen van rubber werden de het product leverende planten vernietigd en was de handel genoodzaakt, steeds verder afgelegen gebieden op te zoeken, zoodat tenslotte een grens werd bereikt, waarbij de kosten der inkooporganisatie en van het transport den prijs overtroffen. De wilde oliepalm blijft echter bestaan; de inboorling heeft geen kapitaal noodig en de arbeid van vrouwen en kinderen, waarop de verwerking der vruchten grotendeels neerkomt, brengt hij niet in rekening. De inboorling zal derhalve altijd met zijn producten ter markt komen, temeer, waar een behoefte aan minderwaardige palmolie steeds aanwezig zal zijn.

Evenmin zullen aan den anderen kant de plantages van Sumatra door de productie van den inlander worden geraakt, want deze levert een olie voor technische doeleinden, de plantages daarentegen een vetzuurarm, eetbaar vet. Den inboorling zal men nooit zoover kunnen brengen, dat hij met zijn primitieve verwerkingsmethode goede olie produceert. Het winnen van olie uit verse vruchten eischt veel meer arbeid en levert een geringer rendement dan uit opgeslagen, aan rotting onderworpen vruchten (ongeveer 40 tot 45 pCt. der aanwezige olie uit verse vruchten, 55-60 pCt. uit opgeslagen vruchten). Het vrucht vleesch ondergaat nl. bij het opslaan der vrucht een verandering in dier voege, dat het de olie veel gemakkelijker afgeeft (in het bijzonder door vernietiging der emulsievormende stoffen, zooals gom). De grootere arbeid en het geringe rendement kunnen door prijsverhooging voor goede olie niet worden gecompenseerd. Hier zal voorlichting ook geen vrucht dragen, want de inboorling weet ook thans zeer wel, hoe men goede olie kan winnen, want de olie voor eigen behoefte bereidt hij uit verse vruchten.

Ook door de productie van andere vetten worden de oliepalmenplantages niet bedreigd. Bij verschil-

lende gelegenheden is op de copraproductie der inboorlingen als een gevaar geweest, aangezien het cocosvet immers ook voor de margarinefabricage dienen kan. De algemeene situatie op de wereldmarkt wordt echter door een teveel aan industrieproducten en een tekort aan voedingsmiddelen gekenmerkt en het valt niet te voorzien, dat deze situatie in afzienbaren tijd verandering zal ondergaan. Overproductie van eetbare vetten ligt derhalve beneden iederen graad van waarschijnlijkheid. Hierbij is nog geheel van het feit afgezien, dat de palmolie in de margarinefabricage wegens haar eigenschappen verre de meerdere is van de cocosnootolie.

Al is het verbruik van vetten en oliën nog voor bijna onbegrensde uitbreiding vatbaar, over het hoofd mag toch niet worden gezien, dat op de oliemarkt een streven naar monopolievorming aanwezig was en wellicht nog is, waardoor gevaar voor prijsdictatuur bestaat. Intusschen zijn de bronnen voor oliën en vetten dermate veelvuldig en over zoo vele landen verstrooid en zijn de draden, die van producent tot consument loopen, zoo talrijk, dat deze tendenties weinig vooruitzicht op verwerkelijking hebben. Doch ook in het ergste geval zou een aaneensluiting der plantages aan dit gevaar het hoofd kunnen bieden. De cultuurmaatschappijen in Nederlandsch-Indië doen er uit deze overwegingen goed aan, hun oliepalmplantages uit te breiden. Zij verdeelen hiermede het risico over meerdere cultures en kunnen in critieke tijden aan deze plantages een ruggesteun hebben.

De oliemarkt onderscheidt zich immers door stabiliteit, in tegenstelling tot de rubbermarkt met haar wilde schommelingen of tot de grillige markt voor Sumatratabak. De oliepalmcultuur wint derhalve in Nederlandsch-Indië voortdurend terrein en binnen afzienbaren tijd zal de palmolieproductie van Nederlandsch-Indië, in het bijzonder van Sumatra, een factor op de wereldmarkt worden.

Dr. E. FICKENDEY.

HET BEELD DER JONGSTE INDISCHE BEGROOTING.

II (Slot).

De Indische Regeering heeft in hare financieele nota ter toelichting van de begrooting voor 1926 duidelijk laten uitkomen, dat zij zich bij de vaststelling van hare financieele politiek op het standpunt heeft gesteld, dat niet mag worden gerekend op de laatstelijk aan den dag getreden meevallers.

Deze uit voorzichtigheid genomen maatregel spruit voort uit de overweging, dat meevallers van bepaalde dienstjaren geheel of ten deele samengaan met tegenvallers uit vorige dienstjaren, omdat beide tot op zekere hoogte zijn ontstaan uit ééne gemeenschappelijke oorzaak: de vertraging in de belastinginning. Maar ook voor zoover de meevallers niet aequivaleren met vroegere tegenvallers, is het toch gewenscht ze bij de opstelling van nieuwe begrootingen in den beginne zooveel mogelijk buiten rekening te houden. De openbare landsinkomsten van Nederlandsch-Indië zijn immers, zoals reeds door mij in een vorig artikel werd uiteengezet, in hooge mate gevoelig voor de wisselingen der economische conjunctuur. Men moet daarom steeds bedacht blijven op de mogelijkheid van onverwachte tegenslagen ten gevolge van niet voorziene veranderingen in den economischen toestand.

Toch moet het parool der Regeering: „geen rekening houden met meevallers” cum grano salis worden opgevat. Wanneer deze niet verwachte overschotten, zooals thans het geval is, zeer groot zijn, kan het niet anders, of de *naaste* toekomstplannen der Regeering ondergaan althans eenige verandering, zonder dat daarmede nog aan de *grondslagen* der Regeeringspolitiek geraakt wordt.

Zoo is het ook geschied met de Nederlandsch-Indische Regeering, die zich weliswaar in hare algemeene regeeringspolitiek voorloopig niet heeft wil-

len laten beïnvloeden door deze meevallers, maar toch eene belangrijke wijziging heeft gebracht in hare leeningpolitiek, dus in hare plannen tot consolidatie der vlottende schuld.

Nog niet zoo lang geleden (in Mei 1923) diende de Minister van Koloniën bij de Tweede Kamer een wetsontwerp in, waarin hij machtiging vroeg tot het aangaan van nieuwe leeningen tot een bedrag van f 400 miljoen. Dit ontwerp voor eene nieuwe leeningwet was, zoo blijkt uit de Memorie van Toelichting van het ontwerp, bedoeld als de laatste uit het tijdperk der groote leeningen, omdat voor 1925 eene sluitende begrooting (gewone uitgaven) werd verwacht. Het bedrag van f 400 miljoen diende niet alleen tot dekking van het becijferde bedrag van de vlottende schuld op ultimo 1923, maar tevens tot consolidatie van de toename dezer vlottende schuld tot ultimo 1924. De Tweede Kamer weigerde echter aan de Regeering eene wettelijke machtiging te verstrekken tot het dekken van de eerst in 1924 te verwachten toename der vlottende schuld, waarop de Minister het bedrag verminderde tot f 300 miljoen. Deze som, die ten slotte bij de Nederlandsch-Indische Leeningwet 1923 (Staatsblad No. 248) werd toegestaan, zou volgens de toenmalige schatting nog niet eens voldoende zijn om de vlottende schuld op ultimo 1923 te consolideeren, terwijl na volledige benutting daarvan alsnog de machtiging van de Staten-Generaal zou moeten worden gevraagd voor een nieuw leeningsbedrag van f 100 miljoen.

De uitkomst heeft geleerd, dat al deze berekeningen gefaald hebben. Terwijl oorspronkelijk de consolidatie van een bedrag van f 400 miljoen noodzakelijk scheen, is gebleken, dat de wettelijk toegestane som van f 300 miljoen niet eens geheel noodig was: eene som van ongeveer f 36 miljoen is hiervan nog onbenut gebleven en zal wel niet meer worden gebruikt, althans niet als deel van de achter ons liggende crisisleeningpolitiek.

Het is dus duidelijk, dat de Indische Regeering de consolidatiepolitiek harer financiën, die zij indertijd als naastbijliggend en noodzakelijk beschouwde, grootendeels heeft gewijzigd.

Afgezien van hare leeningspolitiek is zij echter voorloopig blijven doorgaan in de lijn, die zij zich bij den aanvang van hare bezuinigingspolitiek heeft getrokken; zij is blijven bezuinigen en is blijven doorgaan met zich te onthouden van het uitvoeren van nieuwe verstrekkende maatregelen, welke kosten met zich zouden brengen. Slechts in enkele opzichten week zij van dit beginsel af.

Zoo werd in 1925 eene nieuwe salarisregeling ingevoerd, welke in hoofdzaak ten goede kwam aan de middensoort-ambtenaren, eene regeling, die door de Regeering zeer urgent werd geacht. Deze maatregel blijft uiteraard ook in alle volgende jaren op het budget drukken.

Daarnaast staan voor 1926 nog enkele andere plannen op het programma, t.w. de uitvoering van buitengewone werken in het Westelijk deel van het gewest Batavia ter verbetering van de economische omstandigheden der bevolking en de uitvoering van buitengewone werken ter bevordering van de emigratie van Javanen naar Zuid-Sumatra en hunne kolonisatie aldaar.

Over de doelmatigheid van het eerstgenoemde van deze beide plannen kan bezwaarlijk verschil van meening bestaan. Het Westelijk deel van de residentie Batavia, dat daarbij is betrokken, wordt ingenomen door een aantal particuliere landerijen en behoort tot de meest achterlijke streken van Java. De economische verbetering van dit gebied en de opheffing der daar wonende bevolking vereischen echter het nemen van eene reeks veelomvattende maatregelen, bestaande in het terugbrengen van particuliere landerijen tot het Landsdomein (hiermede hervat de Regeering hare reeds vroeger aangevangen, maar door geldgebrek opgeschorte politiek van terugkoop van parti-

culiere landerijen), den aanleg van bevoeiings- en afwateringswerken en wegen, alsmede den aanleg van spoorwegen. De gezamenlijke kosten worden, behalve op f 4.000.000 voor den aanleg van spoorwegen, geraamd op rond f 31.000.000, te verdeelen over tien jaren.

Over de wenschelijkheid van de emigratie van Javanen naar Zuid-Sumatra en hunne kolonisatie aldaar bestaat vrij groot verschil van meening. Pessimisten wijzen op de moeilijkheid het voormalig „tigger- en piratennest” te hervormen tot een welvarend land. Daartegenover leggen de meer optimistisch gestemden den nadruk op het dubbele doel, dat men hoopt te bereiken, nl. vermindering van de overbevolking op Java en de openlegging van Zuid-Sumatra door aanvoer van voldoende werkkrachten.

Men kan er wel zeker van zijn, dat de door de Regeering uitgelokte en aangemoedigde emigratie slechts dan belangrijke resultaten zal hebben, als zich daarnaast eene spontane emigratie ontwikkelt, die eene belangrijke bevolkingsverplaatsing ten gevolge heeft. Ondanks den natuurlijke weerzin, die de Javanen in het algemeen weerhoudt van het verlaten hunner woonplaatsen, meent de Regeering, dat de nu reeds voorkomende symptomen dezer spontane emigratie alle reden geven tot vertrouwen op de toekomst. In elk geval wettigt het beoogde doel wel het op zich nemen van het risico, dat onvermijdelijk aan soortgelijke zaken verbonden is.

* * *

Ten slotte moge alsnog worden gewezen op de volgende factoren, waarvan nu reeds gezegd kan worden, dat zij in de komende jaren een min of meer belangrijken invloed op het beeld der Indische begrootingen zullen uitoefenen.

Voor de jaren 1932, 1933 en 1934 valt te rekenen op eene plotselinge stijging van de lasten ter zake van de thans loopende leeningen ten gevolge van de in die jaren beginnende aflossingen der dollar- en pondsterlingleeningen. Om nu de moeilijkheid te voorkomen, dat voor 1932, 1933 en 1934 plotseling zou moeten worden omgezien naar nieuwe middelen tot dekking, is een tot in die jaren reikend schema opgesteld, krachtens hetwelk in de begrootingsinkomsten geleidelijk aan de hoogte van hoogergenoemde jaren wordt bereikt. Dit brengt natuurlijk met zich mede, dat in 1926 en volgende jaren tot 1932, 1933 en 1934 elk jaar een belangrijk bedrag vrijkomt, stijgende van f 4.500.000 in 1926 tot f 16.765.000 in 1931 en daarna dalende tot ruim f 8.000.000 in 1932 en ruim f 3.000.000 in 1933, een bedrag, waarvoor telkens eene bestemming moet worden gevonden ten behoeve van uitgaven, die geen langer permanent karakter dragen dan tot en met 1931, 1932 en 1933. Als zoodanige uitgaven kunnen worden genoemd verstrekte aflossingen van guldenleeningen, als de beurskoers daarvan niet onder pari komt, of inkoop ter beurze van gulden-, dollar- en pondsterlingleeningen, als de koers wel onder pari daalt.

Terwijl dus de lasten ten gevolge van aflossing in de toekomst sterk zullen stijgen, zullen die ter zake van de rentebetaling flink dalen, indien de Regeering er in slaagt de conversie der thans uitstaande leeningen op groote schaal door te voeren. Eene verlaging van de 6, 6½ en 7 pCt. leeningen op een 5 pCt. basis geeft reeds eene jaarlijksche besparing van 3½ miljoen, eene verdere verlaging natuurlijk nog veel meer en wanneer men in aanmerking neemt, dat in 1932 en volgende jaren de dollar- en pondsterlingleeningen (alle eene rente van 5 of 6 pCt. dragende) kunnen worden geconverteerd of zelfs omgezet in lager rentende guldenleeningen, die natuurlijk steeds op billijker voorwaarden plagen te worden uitgegeven dan de vreemde valutaleeningen, dan spreekt het vanzelf, dat hierin voor de toekomst eene belangrijke bron van besparing van uitgaven ligt.

Wat nu het toekomstige perspectief betreft van de

bronnen van inkomsten van Nederlandsch-Indië, kan worden gewezen op de vraag, welke ook voor de Nederlandsche belastingen brandend zal worden, nl. de kwestie der belastingverlaging. Het lijkt geen twijfel, dat van ondernemerszijde hierop zeer sterk zal worden aangedrongen. De Indische Regeering staat tot dusverre blijkens hare financiële Nota ter toelichting op de begroting voor 1926 zeer afwijzend tegenover deze kwestie, met een beroep op het feit, dat de financiële toestand eene vermindering nog niet goeddoet. De Minister van Koloniën laat een anderen toon hooren, acht eene verlaging gewenscht met het oog op de verdere economische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië, maar meent met de grootste behoedzaamheid te werk te moeten gaan met het oog op eene automatische uitzetting van bepaalde uitgaven in de naaste toekomst. Bovendien wil de Minister allereerst de resultaten afwachten van het aan den gang zijnde onderzoek naar den druk der belastingen, alsmede de verdere voorstellen van de commissie tot herziening van het belastingstelsel.

Men zal m.i. goed doen, zich onttrent deze toekomstige belastingverlaging geen al te grootte illusies te maken; het peil der belastingen zal waarschijnlijk zelfs bij benadering niet dalen tot de hoogte van vóór den oorlog. Daarvoor zijn de tijden te veel veranderd. De geest des tijds verlangt tegenwoordig van ieder openbaar lichaam eene zeer sterke bemoeienis met en bevordering van de geestelijke en materiele belangen van de breedere volkslagen. Zoo is in Nederlandsch-Indië de zorg voor het Inlandsche volksonderwijs en voor de volksgezondheid veel meer dan vroeger het voorwerp van Staatszorg geworden en het is niet te verwachten, dat deze eisch van onzen democratischen tijd in de toekomst in betekenis zal afnemen. Ook op het gebied van sociale wetgeving valt in Indië nog heel wat te doen, ook al zal deze tak van Staatszorg ginds geheel andere karaktertrekken blijven behouden dan in Europeesche landen.

Voor Nederlandsch-Indië geldt dan nog in het bijzonder de omstandigheid, dat niet alleen voor bedoelde „ethische” belangen, maar ook voor zuiver praktische doeleinden vele uitgaven gedaan zullen moeten worden. Met name zullen nog groote bedragen moeten worden besteed voor de ontsluiting van vele gebieden, waar de buitenlandsche ondernemingsgeest tot dusverre weinig of geen toegang had. De daarvoor bestede gelden zullen grootendeels eerst via langeren tijd en langs omwegen (hoogere opbrengst van meerdere belastingen e.d.) voor de openbare financiën productief worden, zoodat zij voorloopig, ook al wordt daarvoor op langen termijn geleend, een vrij zwaren druk op het budget zullen uitoefenen.

Hoewel het dus allerminst uitgesloten is, dat, vooral op aandringen van belanghebbende zijde, de belastingen in de toekomst eenigszins verlaagd zullen worden, kan niet worden verwacht, dat deze verlaging zoover zal gaan, dat het peil van vóór den oorlog weer zal worden bereikt of zelfs dichtbij genaderd.

's-Gravenhage.

Dr. D. J. HULSHOFF POL JR.

DE LOONEN DER AMSTERDAMSCHER GEMEENTEWERKLIEDEN.

Over de feitelijke hoogte van de loonen der gemeentewerklieden schijnt nog steeds verschil van meening te kunnen bestaan — een debat op de laatste vergadering der Vereniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek getuigde hiervan. Eenige belangstelling verdienen dus zeker alle gegevens, die deze materie betreffen en die in een zorgvuldige analyse de samenstelling van het loon aanwijzen. Omtrent de werklieden in dienst van de Gemeente Amsterdam zijn deze gegevens te vinden in het zoo juist verschenen „Verslag omtrent de bemoeiingen der Gemeente in arbeidszaken en de verzekering tegen werkloosheid”. Weliswaar gaat dit verslag nog over het jaar 1924, maar daar de loonen over het jaar 1925 en tot 1 Juli 1926

onveranderd zijn gelaten (alleen in de korting voor pensioen kwam eenige verandering) zijn de gegevens niet minder actueel.

Dit verslag (uitgaande van de afd. algemeene secretarie en arbeidszaken) is in eenige opzichten duidelijker dan vorige verslagen van het in September 1924 opgeheven Arbeidsbureau, vooral door het aanbrenge van een staat, die voor alle categorieën arbeiders aantoonde het door den arbeider ontvangen bedrag en de door de gemeente per arbeider gemaakte kosten.

Eerst eenige algemeenē gegevens. Het geheele aantal werklieden op 31 Dec. 1924 bedroeg 11.373 (vorig jaar 11.536), waarvan 9198 volwassen mannen; het totaal aantal jeugdige werklieden bedroeg 729, het totaal aan vrouwen 1562. Het totaal bedrag aan deze werklieden uitbetaald bedroeg f 20.619.120 (waaronder een bedrag van f 238.700 voor vacatiebijslag en gratificatiën). Dit bedrag is f 1.195.900 minder dan het vorig jaar, van welke vermindering ruim f 325.000 komt op rekening der hogere pensioenkorting.

De pensioenkorting toch, eerst 3½ pCt., werd in 1924 geleidelijk verhoogd tot 8½ pCt., de volle inhouding door de Pensioenwet toegelaten. Gemiddeld over het geheele jaar bedroeg hierdoor de korting 5½ pCt.

Het aantal arbeidsuren bedraagt (sinds Juli 1923) 48 per week. Het gemiddelde weekinkomen — waaronder verstaan wordt al hetgeen werkelijk ontvangen wordt: eigenlijk arbeidsloon met inbegrip van oververdiensten, ev. ontvangen ziekgeld, loon bij verlof en vacantie doorbetaald (zonder vacantietoeslag) en verminderd met korting voor pensioen, boeten enz. — bedraagt (afgerond op halve guldens) voor de:

1e loonklasse	f 34,50	(vorig jaar f 35,50)
2e „	„ 35,50	(„ „ 36,—)
3e „	„ 37,50	(„ „ 38,50)
4e „	„ 38,50	(„ „ 39,50)
5e „	„ 40,50	(„ „ 41,—)

Het gemiddelde weekinkomen voor al deze klassen samen bedraagt f 38,06, het gemiddelde vaste weekloon f 37,97 (vorig jaar f 39,10 en f 38,09).

Een der bijgevoegde statistieken, hierboven bedoeld, vermeldt het aantal volwassen werklieden, op 31 Dec. 1924 in de verschillende categorieën aangesteld met hun vaste uurloon, hun gemiddelde uurinkomen en de kosten per gewerkt uur van de sociale voorzieningen door de gemeente getroffen (verlof en vacantie, ziekten of ongevallen, vacantietoeslag en pensioen). Het uurinkomen is verkregen door het werkelijk verdiende arbeidsloon te deelen door het aantal uren dat arbeid is geleverd; de kosten voor sociale voorziening zijn op dezelfde wijze berekend.

Wij nemen hier de volgende samenvatting van deze statistiek over:

Loonklasse	Aantal werklieden op 31 Dec. 1924	Vast uurloon	Uurinkomen	Kosten per gewerkt uur voor:				Totaal sociale voorzieningen	Totaal kosten van een uur arbeid
				verlof en vacantie	ziekte en ongeval	toelagen en gratificatiën	pensioen		
0-klasse	1204	ct.	ct.	ct.	ct.	ct.	ct.	ct.	
klasse I	528	71	78,58	3,29	2,65	0,88	8,10	14,92	
„ II	773	74	82,74	3,47	2,71	1,14	8,45	15,77	
„ III	1717	77	85,—	3,63	2,29	1,—	8,64	15,56	
„ IV	3581	80½	86,70	3,79	2,16	1,—	9,10	16,05	
„ V	1761	84½	90,09	3,94	1,88	0,98	9,46	16,26	
Totaal									
Gem.	9599½	76	82,31	3,54	2,32	0,97	8,53	15,36	

1) Hieronder 35 met dubbele aanstelling.

Uit dezen staat blijkt, dat het gemiddelde uurinkomen voor alle volwassen werklieden (mannen en vrouwen) heeft bedragen ruim 82 cent (dit is ruim 7 pCt. boven het vaste uurloon). Laat men echter de, hoofdzakelijk uit schoonmaaksters bestaande, nul-klasse buiten beschouwing en bepaalt men zich dus uitsluitend tot de mannelijke arbeiders, wat wenschelijk is voor vergelijking met elders verdiende loonen, dan

wordt het gemiddelde uurinkomen voor de loonklassen 85 cent. De kosten voor sociale voorzieningen, in het bovenstaande staatje ruim 15 cent, worden dan ruim 16 cent voor ieder gewerkt uur, zoodat de gemiddelde kosten van één uur geleverden arbeid, in dit staatje 97½ cent, voor de mannelijke arbeiders 101 cent bedragen.

Dit uurinkomen, het werkelijk verdiende arbeidsloon, omvat — het wordt niet uitdrukkelijk gezegd maar ligt er in opgesloten — ook de door de arbeiders te betalen pensioenpremie. Om te weten welk het door de arbeiders werkelijk ontvangen bedrag is, zou men dus hun aandeel in de pensioenpremie — voor 1924 5¼ pCt. van het vaste loon — van dit uurinkomen moeten aftrekken. Voor de laagste en de hoogste loonklassen, die men wellicht het best kan nemen voor vergelijking met ongeschoolden en geschoolden elders, krijgt men dan de volgende verschillende cijfers (in cts.):

	Ontvangen uurinkomen	Verdiend uurinkomen	Kosten van één uur arbeid	Totaal werkelijk ontvangen uurinkomen
1e loonklasse	74,86	78,58	93,50	81,68
5e „	85,66	90,09	106,35	92,46

Voor 1925 zijn deze cijfers (aftrek pensioenpremie 8½ pCt.) als volgt:

	72,65	78,58	91,29	79,47
1e loonklasse				
5e „	82,91	90,09	103,60	89,71

Het is duidelijk, dat de eerste dezer vier kolommen geen juist beeld geeft van de beloning der gemeente-arbeiders, daar hier geëlimineerd is dat even reële deel van het inkomen, dat genoten wordt als beloning niet voor gewerkte uren, maar, als sociale voorziening, voor den arbeid in het algemeen. Het juiste bedrag van het gemiddeld over het jaar genoten uurinkomen wordt dus gevonden door bij het werkelijk ontvangen inkomen voor gewerkte uren op te tellen het werkelijk ontvangen inkomen uit verschillende sociale voorzieningen, waarbij dan de geheele pensioenpremie buiten beschouwing wordt gelaten (de cijfers van de vierde kolom)¹⁾.

Bij vergelijking met elders verdiende loonen dient dan, behalve op het pensioen, gelet te worden op het ontbreken van kans op werkloosheid. Komt een arbeider in de arbeidersreserve, dan heeft hij daar een garantieloon van f 22,35; in 1924 werd echter door de reservisten (door het verrichten van verschillende diensten, als bewaking enz.) een gemiddeld weekinkomen verdiend van f 35. Uitsluitend als garantieloon werd uitbetaald aan „rustende” reservisten (de werkloozen) een bedrag van ruim f 58.000, hetgeen 0,28 pCt. bedroeg van het in totaal aan de werklieden uitgekeerde bedrag.

Deze gegevens en de daarbij gemaakte berekeningen (welke laatste men echter beter in het verslag zelf had kunnen aantreffen) geven een indruk van het rijke materiaal en de zorg waarmede dit bewerkt is. Ook betreffende de ambtenaren worden vele gegevens verstrekt. Voor nadere bijzonderheden moge naar het verslag zelf verwezen worden.

Mr. J. BIERENS DE HAAN.

EEN BELANGRIJK DUITSCHE VONNIS IN ZAKE VROEGERE RUSSISCHE MAATSCHAPPIJEN.

In verschillende landen, met name in Duitsland, Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten, heeft zich de vraag voorgedaan, of — en in hoever — Rus-

¹⁾ Deze cijfers geven geen grond aan de bezwaren door den heer Wibaut op de laatste vergadering der Ver. voor Staathuishoudkunde en Statistiek gemaakt tegen de door den heer Bölger in dit tijdschrift gepubliceerde cijfers en statistieken, zoover deze betreffen de loonen der Amsterdamsche gemeentewerklieden. De heer W. meende, dat deze hier veel te hoog waren aangegeven. Het blijkt, dat de aangevallen cijfers voor 1924, zelfs na aftrek der pensioenpremie en zonder rekening te houden met het ontbreken van werkloosheidsrisico, nog te laag waren; voor de geschoolden zelfs ongeveer 3 cent te laag.

sische maatschappijen, van vóór de revolutie, als nog bestaande moeten worden aangemerkt. In het bijzonder is dit van belang bij het beoordeelen van de rechtspositie der filialen (succursales) buiten Rusland. Immers tal van rechtsverhoudingen bestonden tusschen die Russische instellingen en instellingen of particulieren uit landen van West-Europa. Te onzent bestaat tot op dit oogenblik geen jurisprudentie over dit punt: ook in het buitenland is de jurisprudentie niet groot, maar daarom des te belangrijker. Voor Frankrijk verwijzen wij naar de navolgende jurisprudentie: Tribunal Commerce de Bordeaux 11 Januari 1923, Tribunal de Commerce Seine 20 Sept. 1920 en vooral Tribunal de Commerces Seine 16 Januari 1922, waarbij uitgesproken: „une société russe ayant à Paris une succursale, où à raison des événements, siège actuellement son Conseil d'Administration peut être valablement assignée dans cette ville”.

Voor Engeland komt hoofdzakelijk de uitspraak van het Hoogerhuis van 22 Juli 1924 (zie Times Law Reports XL. p. 837) in aanmerking. Dit laatste hopen wij te gelegener tijd te bespreken. Voor Zwitserland Tribunal Fédéral 10 December 1924 Hausner/Banque Internationale de Commerce.

Den 31 Maart 1925 werd door het Kammergericht te Berlijn vonnis gewezen in de volgende zaak:

De eischer had eene vordering tegen de Industrien Handelsbank van St. Petersburg, dateerende uit het jaar 1915.

De gedaagde, die een saldo van de Russische bank onder zich had, waarop beslag was gelegd, wierp op, dat door het decreet van 14 December 1917 en door de daarop volgende decreten, de banken in Rusland genationaliseerd zijn. Dientengevolge zouden die banken hun bestaan, althans hun rechtspersoonlijkheid hebben verloren. Het vermogen van de Russische bank zou daardoor op den Sovjet-staat zijn overgegaan. De rechtbank acht het onderzoek van deze bewering een cardinaal punt: immers zou de Russische bank niet meer bestaan, dan kan ook geen dergelijk beslag of executie volgen.

Ten einde dit onderzoek te kunnen uitvoeren heeft de rechtbank zich gewend tot Prof. Dr. Zaitzeff (zie diens mededeeling in de Juristische Wochenschrift 1925, aflevering 11). Volgens diens rapport blijkt, dat inderdaad het vermogen van de banken, zich bevindende op het gebied van de R. S. F. S. R. (thans U. S. S. R.), in bezit genomen is door den Sovjet-staat en dat de vroegere Russische banken in het gebied van den Sovjet-staat niet meer bestaan. Er blijkt echter niet uit dat decreet, dat ook de rechtspersoonlijkheid van die banken is vernietigd, naast het feit, dat de Sovjet-staat zich krachtens het decreet de bezittingen der banken heeft toegeëigend. Eene zelfde conclusie werd ook in de beslissing van het Engelsche Hoogerhuis van 21 Juli 1924 genomen.

Het decreet van 14 December 1917, dat tot doel had de Russische bankzaken tot staatsmonopolie te maken, en alle privé-bankzaken met activa en passiva op de Sovjet Staatsbank te doen overgaan, zegt, dat de wijze, waarop dit doel zal worden bereikt, nog nader door verdere decreten zal worden geregeld. Een decreet van 12 April 1918, dat aanwijzingen geeft over de afschaffing der banken vanaf 1 April 1918, wijst er reeds op, dat het decreet van 14 December 1917 niet alle banken van hun bestaan beroofd heeft. Zelfs in een decreet van 18 April 1918 wordt nog gesproken van niet-genationaliseerde banken. Ook de verklaring in de constitutie van de Sovjet-republiek van 10 Juli 1918, zegt wel, dat het volk van het juk van het kapitaal o.a. bevrijd zal worden door de nationalisatie van de banken, doch dat deze inderdaad algemeen is doorgevoerd, blijkt, gelijk hierboven gezegd, nergens afdoende. Van belang is ook, dat de rechtbank in het voorbijgaan overweegt, dat de Sovjet-staat vermogen van Russische onderdanen, dat zich buiten Rusland bevindt, niet als eigendom der Sovjet-republiek beschouwt. Dit laatste te noteren

kan ook voor Nederlanders, die in rechtsverhoudingen met Russen staan of stonden, van het grootste belang zijn. *)

Uit dit alles komt de Duitse rechtbank tot de conclusie, dat de vroegere Russische banken hunne rechtspersoonlijkheid niet verloren hebben, dat de zich in het buitenland bevindende goederen van die banken niet aan den Sovjet-staat zijn overgegaan, en dat die banken daarover kunnen beschikken, resp., dat daarop beslag kan worden gelegd en vorderingen daarop kunnen worden verhaald.

Ongetwijfeld zal deze uitspraak, gegeven in Duitschland, het land, dat in de nauwste relaties staat met Sovjet-Rusland, verwondering wekken. Immers door de rechtspersoonlijkheid van de vroegere Russische maatschappijen als nog bestaande aan te merken, schijnt de rechtbank het voortbestaan van het oude Russische recht aan te nemen. Terecht doet Dr. Paul Wohl in zijne bespreking van het vonnis opmerken dat, al bevat het nieuwe Sovjet-wetboek van 31 October 1922 geen bijzondere overgangsbepalingen, door de nieuwe regeling der materie de oude moet geacht worden te zijn afgeschaft. Minder juist schijnt mij de opmerking van dienzelfden schrijver, dat het bestaan van de rechtspersoonlijkheid beïnvloed zou zijn door het decreet van 28 Juni 1918 (Iswestia 30 Juni 1918) waarbij o.a. gezegd wordt, dat directeuren, personeel etc. voortaan in dienst zullen staan van de Sovjet-regering.

De voorwaarde voor de rechtspersoonlijkheid eener maatschappij is in de allereerste plaats de desbetreffende wetgeving. Is men het erover eens, dat deze doorwerkt of wel dat hier van verkregen rechten kan worden gesproken, dan zou moeten worden onderzocht, of volgens dat oude recht of wel volgens de statuten geen feiten zich hebben voorgedaan, waardoor de rechtspersoonlijkheid is verloren gegaan. Als laatste phase moet dan worden onderzocht, in hoeverre de nieuwe Sovjet-wetgeving, in zooverre deze voor den Europeeschen rechter als wetgeving kan worden beschouwd en toegepast, krachtens de nationale wet van den rechter, ten deze een rol speelt. Het wil ons voorkomen, dat de Duitse rechter met voorbijgaan van vele vraagpunten, die zich voordoen, tot eene conclusie gekomen is, die ook op uitvoeriger wijze zou te bereiken zijn.

C. L. T. D.

DE BESCHERMING DER BRITSCHE-INDISCHE STAALINDUSTRIE EN HAAR INVLOED OP DE RUWIJZERMARKT.

De ijzer- en staalindustrie heeft het in Britsch-Indië tot een belangrijke ontwikkeling gebracht, waartoe de gunstige natuurlijke gesteldheid van het land het hare heeft bijgedragen. In het N.O. van Vóór-Indië, ongeveer 140 mijl ten N.W. van Calcutta wordt een drietal bedrijven gevonden met een gezamenlijke ruwijzercapaciteit van ongeveer 1.000.000 ton, nl. de Bengal Iron and Steel Company, Kulti, de Tata Iron and Steel Company, Jamshedpur en de Indian Iron and Steel Company, Asansol. De Bengal en de Indian produceeren uitsluitend ruwijzer (productiecapaciteit resp. 200.000 en 160.000 ton), de Tata heeft naast haar hoogovenbedrijf met een capaciteit van 600.000 ton ruwijzer, staalovens met een vermogen van 570.000 ton en verder walswerken.

De totale ruwijzerproductie was in de jaren 1913—1918 gemiddeld 260.000 ton, in 1919 325.200, 1920 317.400, 1921 377.000, 1922 345.600, 1923 601.900 en 1924 610.000 ton. Vooral 1923 en 1924 dus hadden hoge productiecijfers, belangrijk hogere dan die der voorafgaande jaren. De ruwstaalproductie, welke, zoals hierboven bleek, geheel voor rekening van de

*) Zie ook hierover het vonnis van de handelsrechtbank te Marseille van 23 April 1925, waarin geciteerd wordt circulaire No. 42 van 12 April 1922 van het Volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken in E.-S. B. van 16 September 1925.

Tata komt, bedroeg in 1923 153.400 ton, terwijl dit bedrijf in het werkjaar 1924—1925 250.000 ton bewerkt en half-bewerkt ijzer en staal voortbracht.

De productie van de Tata Company is bij lange na niet voldoende om in de behoefte van het land aan ijzer en staal te voorzien, zoodat door import het tekort moet worden aangevuld. Aan bewerkt en half-bewerkt ijzer en staal werd ingevoerd: 1 April 1913—1 April 1914 1.227.800, 1923 658.000 en 1924 778.000 ton.

Gedurende de oorlogsjaren kon de Britsch-Indische staalindustrie hare producten tegen loonende prijzen afzetten en werd de binnenlandsche markt bijna geheel aan haar overgelaten. Na den oorlog daalden de wereldmarktprijzen aanzienlijk en kwamen de oude concurrenten, onder wie Engeland een voorname plaats bekleedde, terug. Wel werden de invoerrechten op ijzer en staal, welke reeds vóór den oorlog werden geheven en gemiddeld 3 pCt. bedroegen, kort na den wapenstilstand tot ongeveer 10 pCt. verhoogd, doch de voortgezette daling der ijzer- en staalprijsen op de wereldmarkt ontam het effect aan deze verhooging, daar de Tata Company haar productiekosten niet voldoende omlaag kon drukken. Zij was het dan ook voornamelijk, die bij het Britsch-Indische Gouvernement aandrang op verhooging van het tarief, teneinde de voor haar bedrijf fnuikende buitenlandsche concurrentie tegen te gaan.

Gevolg gevende aan dezen aandrang droeg het Gouvernement de „Tariff Board” op, de kwestie van verdere bescherming der staalindustrie in studie te nemen. In April 1924 verscheen haar rapport, waarin zij tot de conclusie kwam, dat bescherming gewenscht was, aangezien een nationale staalindustrie mogelijkheid en reden van bestaan had. Vastgesteld werd, dat de niet-loonende staalproductie moest worden geweten aan de voorloopig nog ongeschoolde werkkrachten en den nog te geringen omvang der productie. Voor de toekomst mocht evenwel een belangrijke daling van den kostprijs worden verwacht, zoodat binnen afzienbaren tijd de Britsch-Indische staalindustrie zich zonder protectie tegenover den import zou kunnen handhaven.

Ingevolge de voorstellen van de „Tariff Board” werden bij de „Steel Protection Act” in Juni 1924 in de eerste plaats de invoerrechten op bewerkt ijzer en staal verhoogd tot bedragen, welke van 14 tot 45 rupees per ton beliepen en — rekening gehouden met den toenmaligen prijs der producten — van 15 tot 40 pCt. varieerden. In de tweede plaats werd in de wet vastgelegd een regeling voor de toekenning van premies op de vervaardiging van rails en wel van 32 rupees per ton in 1924/25 (1 Oct.—30 Sept.), 26 rupees in 1925/26 en 20 rupees in 1926/27. Verder werd het Gouvernement gemachtigd om, indien voortgezette daling der ijzer- en staalprijsen dit noodig maakte, aanvullende rechten te heffen.

Van het drietal hierboven genoemde bedrijven was het uitsluitend de Tata Company, die als producent van bewerkt ijzer en staal profijt trok van de belangrijk verhoogde invoerrechten en voor de premie op rails in aanmerking kwam. Doch deze ver gaande beschermende maatregelen bleken al spoedig nog niet afdoende: de verdere daling der ijzer- en staalprijsen na de inwerkingtreding van de Steel Protection Act en de stijging van de rupee brachten de Tata Company binnen een half jaar ertoe, bij het Gouvernement op nog verder gaande bescherming aan te dringen. Na overleg met de „Tariff Board” kwam het Gouvernement tot de slotsom, dat verdere bescherming der staalindustrie wenschelijk en noodzakelijk was, doch dat met het oog op de belangen van den consument van een nieuwe verhooging der invoerrechten moest worden afgezien en dat de oplossing moest worden gezocht in de richting van toekenning van een toelage aan de staalindustrie. Mitsdien werd in Januari van dit jaar aan de „Legislative Assembly” voorgesteld en door deze besloten om aan de pro-

ducenten van staal (in casu de Tata Company) een toelage van 20 rupees per ton toe te kennen op 70 pCt. der ruwstaal-productie van de twaalf maanden, eindigende op 30 September 1925, tot een maximum van 5.000.000 rupees.

* * *

Terwijl hierboven een beeld werd gegeven van den drang naar bescherming der Britsch-Indische staalindustrie en werd getoond hoe aan hare verlangens werd tegemoet gekomen, is het thans noodig te wijzen op de verschijning van steeds grootere hoeveelheden Britsch-Indisch ruwijzer op de wereldmarkt tegen prijzen, welke concurrentie vrijwel uitsluiten. Behalve naar Japan, dat door zijn gunstige ligging de aangewezen markt is, wordt thans Indisch ruwijzer uitgevoerd naar de Ver.-Staten van Noord-Amerika, naar Duitschland en zelfs in belangrijke hoeveelheden naar Engeland. Niet alleen dus, dat Engeland zich hoe langer hoe meer — en niet in de laatste plaats als gevolg van de hooge invoerrechten zonder eenige preferentie voor het moederland — van de Britsch-Indische ijzer- en staalmarkt ziet teruggedrongen, bovendien moet het gedoogen, dat, terwijl zijn geheele industrie een geweldige crisis doormaakt, een zijner koloniën op zijn ruwijzermarkt verschijnt en daar een prijsdrukkenden invloed uitoefent. In de Ver. Staten van Noord-Amerika is het niet veel beter: herhaaldelijk wordt aldaar door producenten van ruwijzer geklaagd over dumping van Indisch ijzer en reeds is eenmaal als gevolg van een klacht, ingebracht door eenige Amerikaansche producenten, een onderzoek ingesteld door den Consul-Generaal der Ver. Staten te Calcutta. Deze heeft ter zake gerapporteerd aan de Tariefcommissie, welke tot taak heeft, zoo noodig maatregelen voor te bereiden in verband met de Anti Dumping Act. Het onderzoek duurt intusschen nog voort.

Onderstaande cijfers betreffende den Britsch-Indischen ruwijzer-export doen zien, hoe belangrijk deze in de laatste jaren is toegenomen.

1920/21 (1 April)	53.100 ton	
1921/22	60.500 „	
1922/23	120.500 „	(vrijwel geheel voor Japan bestemd).
1923/24	186.200 „	(waarvan naar Japan 146.500 en naar Vereen. Staten N.-A. 24.500 ton).
1924/25	346.800 „	(waarvan naar Japan 174.400 en naar Vereen. Staten N.-A. 135.900 ton).
1e halfj. 1925	212.000 „	(waarvan naar Japan 72.825, naar Vereen. St. N.-A. 95.700, naar Engeland 23.200 en naar Duitschland 8.400 ton).

Het valt op, dat het aandeel van Japan — zooals hierboven gezegd, de natuurlijke markt voor Indisch ruwijzer — steeds kleiner is geworden. In 1923/24 was het 78,7 pCt., in 1924/25 50,3 pCt., en in het 1e halfjaar 1925 34,4 pCt. Het aandeel van de Ver. Staten is sterk gegroeid, het was resp. 13,2, 39,2 en 45,1 pCt.

* * *

In Juli jl. heeft de „Tariff Board” een onderzoek aangevangen ten einde na te gaan, of verdere bescherming der staalindustrie ook ná 30 September 1925 noodig was. De mededeelingen vanwege de Bengal Company gedurende dit onderzoek gedaan; bevestigen de vermoedens, dat de lage prijzen voor Britsch-Indisch ruwijzer op de wereldmarkt gevraagd, verband houden met de belangrijke bescherming der Britsch-Indische staalindustrie, in casu de Tata Company. Terwijl de Tata erop aandrang, de toelage op 70 pCt. der staalproductie ook ná 30 September te bestendigen en wel tot Maart 1927 (het tijdstip waarop de Steel Protection Act buiten werking zal worden gesteld) met verhooging van het maximum der toelage tot 6.000.000 rupees per jaar en verder verzocht, in plaats van de aflopende schaal der premies op rails van 32, 26 en 20 rupees per ton een vaste toelage van

32 rupees gedurende de geheele periode toe te kennen, kwam de Bengal Company tegen elke verdere verhooging der invoerrechten en de bestendiging der toelage aan de Tata Company op. Zij beweerde, dat de toelage deze laatste in staat stelde om ruwijzer tegen lagen prijs te verkoopen, terwijl ook de hoge beschermende rechten op bewerkt ijzer en staal aan de Tata als ruwijzer-verkooper een voorsprong gaven op de andere producenten. Zij deelen mede, dat zij als gevolg van de lage prijzen, waarvoor de Tata Company ruwijzer aan de markt bracht, niet meer loonend kon produceeren en haar bedrijf had moeten stilleggen. Verder betoogde zij, dat aan de toekenning van een toelage aan de Tata Company als staalproducent de voorwaarde moest worden verbonden, dat deze geen ruwijzer aan de markt zou brengen, tenzij aan ruwijzer-producenten eveneens een toelage zou worden gegeven.

Uit het bovenstaande blijkt tot welke gevolgen een zoo ver doorgevoerde bescherming als de Britsch-Indische staalindustrie thans geniet, leiden kan. Klaarblijkelijk is de Tata Company als gevolg van de hoge prijzen, welke zij in het binnenland voor hare producten kan maken en dank zij de voor staal- en railsproductie ontvangen premies, in staat het vooralsnog niet voor de staalvervaardiging in aanmerking komende deel harer ruwijzerproductie af te zetten tegen prijzen, welke den anderen binnenlandschen bedrijven het bestaan onmogelijk maken en die aanzienlijk beneden het niveau der wereldmarkt liggen.

De voorstellen van den „Tariff Board” zijn intussen bekend geworden. Zij houden bestendiging der toelage op staal in en wel met verlaging van het bedrag per ton van 20 tot 18 rupees, doch met verhooging van het maximum-totaalbedrag tot 9.000.000 rupees over het tijdvak 1 Oct. 1925—31 Maart 1927, d.i. 18 maanden. Hiermede werd voor wat het totaalbedrag der toelage betreft, aan de verlangens der Tata Company tegemoet gekomen. Het Gouvernement heeft de voorstellen van den „Tariff Board” niet ongewijzigd overgenomen, doch het premiebedrag per ton tot 12 rupees en het maximum-totaalbedrag over 18 maanden tot 6.000.000 rupees verlaagd. De Legislative Assembly heeft hare goedkeuring aan deze voorstellen gehecht, zoodat de bescherming der Britsch-Indische staalindustrie nog geruimen tijd zal voortduren, zij het dan in eenigszins verminderden omvang. Hoewel de Tata Company vermoedelijk in de premie per ton staal een prikkel zal vinden om hare staalproductie nog verder te vergrooten, zal zij waarschijnlijk nog langen tijd de beschikking houden over een belangrijk overschot aan ruwijzer. In verband hiermede is het te verwachten, dat ook de tot nu toe voor Britsch-Indisch ruwijzer gevolgde prijspolitiek zal worden voortgezet.

G. S. K. B.

KAPITAALVORMING, LOONDALING EN ECONOMISCHE THEORIE.

Mejuffr. Dr. E. C. van Dorp schrijft ons:

De luchtige vorm, waarin ik goedvond mijne critische opmerkingen ter vergadering van Staathuishoudkunde en Statistiek te kleeden, heeft blijkbaar bij den geachten praeadviseur, Ir. Goudriaan, en allicht niet bij hem alleen, den indruk gewekt, dat deze opmerkingen ook luchtig van aard en bouw waren, en bij het geringste stootje in elkaar zouden vallen. Dat stootje meende hij te geven, door de kritiek terug te kaatsen: niet hij, maar de „economische theoretici” zouden de vaders zijn van de stelling, dat een tekort aan kapitaalvorming loonsverlaging zou eischen. Daarom, en daarom alleen, zou hij de beweringen der onheilsprofeten, die zulk een tekort een dreigend gevaar achten, aan kritiek onderworpen hebben. Dit stootje werd, blijkens de instemming door een deel der aanwezigen betuigd, van deze zijde afdoend geacht. „Voorbarig”, zal de geachte praeadviseur zelf wel gedacht hebben — en zoo was het dan ook.

Tegen het verweer toch heb ik twee bezwaren: een, dat alleen de positie van den praeadviseur aangaat, en verder van geen belang is; en een tweede, dat van theoretischen aard en derhalve van groot belang is.

Wat het eerste betreft: had de praeadviseur inderdaad deze houding aangenomen: „ik deel weliswaar uw inzicht, dat gebrekkige kapitaalvorming loonsverlaging eischt, *niet*, maar in ieder geval wil ik aantoonen, dat reeds de feiten, die gij stelt, niet juist zijn”; dan ware die houding natuurlijk volkomen correct en begrijpelijk geweest.

Hij heeft echter die houding *niet* aangenomen, maar integendeel overduidelijk als zijn eigen meening gesteld, dat loonsverlaging eventueel gebruikt zou moeten worden als middel tegen tekortschietende kapitaalvorming. Men leze maar de allereerste woorden, waarmede hij de kwestie stelt op blz. 8: „„Loonsverlaging als middel tot herstel van de voortbrenging”, minder verbruik ten einde voor de toekomst de mogelijkheid te scheppen van grooter verbruik, zoo ruim mogelijk opgevat is deze vraag identiek met de vraag naar de toereikendheid der kapitaalvorming”.

En dan verder op blz. 9: „Naast de algemeene oorzaak van kapitaaltekort, die *tot loonsverlaging zou kunnen dwingen*, kan er een min of meer incidenteele noodzaak zijn”, enz. Op blz. 10: „met deze drie vragen, is het vraagstuk volstrekt niet uitgeput”. Het opschrift van § 3 luidt dan: „Is loonsverlaging noodzakelijk wegens onvoldoende kapitaalvorming”; en het antwoord luidt weliswaar ontkennend, maar zuiver en alleen op grond der *feiten*. Het argument als zoodanig wordt in het causaal verband in zijn waarde gelaten. Op blz. 47/48 heet het nogmaals: „*Over de vraag, of loonsverlaging noodzakelijk is als middel tot herstel van een crisis, behoort de beslissing afhankelijk gesteld te worden van het antwoord op de vraag, of het beschikbaar komen van beleggingsgeld dermate is verstoord, dat gevaar ontstaat voor de regelmatige uitbreiding en verbetering van de productie*”.

De in deze woorden neergelegde theorie nu heb ik juist bestreden; niet Ir. Goudriaan's kritiek ten aanzien van de feiten. Die heb ik zelfs met geen woord aangeoerd, omdat *deze* kwestie mij in *dit* verband niet thuis scheen te behooren. Dat neemt niet weg, dat ik de desbetreffende beschouwingen van den schr. met groote belangstelling gelezen heb, en mij met zijn methode, wat betreft de vaststelling van het aanwezige kapitaal volkomen vereenigen kan. Maar wel komt het mij voor, om thans over dit deel van het praeadvies de kritiek te leveren, die ik ter vergadering achterwege liet, dat de schr. zich veel te optimistisch van de gebrekkige vorming van vlottend kapitaal maakt. Dat er op overmatige wijze vast kapitaal is gevormd is toch een bekend feit, waarmede de slotsom, waartoe de schr. bij zijn onderzoek geraakte, in overeenstemming is. De groote vraag is dus juist: is het vlottend kapitaal soms in sterkere mate achteruitgegaan, dan het vaste kapitaal gestegen is. Immers, reusachtige voorraden vlottend kapitaal zijn in den oorlog opgeteerd. De schr. erkent dit ook, maar meent... dat dat toch zoo erg niet is, want... een tekort aan vlottende middelen op korten termijn kan verholpen worden door credietverleening! Hier zijn wij toch eenigszins bij John Law redivivus aangeland! De schr. had op dezelfde wijze, waarop hij zijn onderzoek naar vast kapitaal inrichtte, dit uit moeten strekken tot het vlottende kapitaal; moeten onderzoeken, uit welke hoeveelheden zaken dit bestond. Dit onderzoek is waarschijnlijk practisch onmogelijk. In ieder geval heeft de schr. thans niets bewezen met zijn op zichzelf zeer belangwekkende cijfers.

Ik kom thans tot mijn tweede bezwaar, dat de geheele theorie, gelijk zij door den praeadviseur werd opgesteld, niet deugt. „Zij is niet van mij, maar van *de* theoretische economisten”, aldus ongeveer riepsteerde Ir. Goudriaan. Het is mij niet bekend, dat een theoretisch econoom zulk een theorie ooit verkondigd heeft. Natuurlijk kan ik mij daarin vergissen; ik

wacht gaarne nadere inlichting dienaangaande. Maar al wist Ir. Goudriaan een naam te noemen, dan nog heb ik het recht te antwoorden: dan is dat een denkfout van dien individueelen theoreticus. In de economische theorie, die de eer geniet steeds als „de theorie” te worden aangeduid en... gehoord, past deze stelling in het geheel niet.

Zou het niet mogelijk zijn, zoo heb ik dan ook gedacht, dat Ir. Goudriaan de stelling: „kapitaaltekort moet leiden tot loonsverlaging” verwarde met een geheel andere, die inderdaad niet van de lucht is, namelijk deze: „kapitaaltekort moet leiden tot belastingverlaging”.

„Is dat dan niet geheel hetzelfde”, hoorde ik iemand in mijn nabijheid zeggen. „Wat kan het den ondernemer schelen, of hij het op de belasting of op het loon wint?”

Zeer typeerend is deze miskenning van het hemelsbreed verschil tusschen de beide gevallen; de geheele miskenning van de beteekenis van het theoretisch zuiver denken ligt erin besloten. Men neemt toch maar klakkeloos aan, dat het resultaat in beide gevallen hetzelfde zou zijn. Wanneer men daarvan logisch het bewijs eens moest leveren, zou de onjuistheid aanstonds blijken. Het resultaat is immers juist ten aanzien van de arbeiders geheel anders. De belastingverlaging heeft ten doel, de kapitaalvorming op de geheele maatschappij te laten drukken; de loonsverlaging brengt ze ten laste der arbeiders.

Het principieele verschil tusschen beide handelwijzen ligt hierin, dat er in de eene wijze van doen logica zit, in de andere niet. Waarom zou het textielbedrijf b.v., gesteld het gaat in dit bedrijf schitterend, de loonen gaan verlagen, omdat de Fransche veestapel is afgenomen? De poging van den denkbeeldigen fabrieksdirecteur, dien ik ten tooneele voerde, en die zijn werklieden niet kon overtuigen van het geldige van een dergelijken grond tot loonsverlaging, faalde, maar niet, omdat hij domme arbeiders had; integendeel, die arbeiders hadden gelijk, dat zij de redeneering van hun patroon niet accepteerden.

Wanneer diezelfde patroon hun echter zegt: „mijn bedrijf laat niet langer toe, dat uw loonen op hetzelfde peil blijven”, of wel: „het geheele loonpeil overal is gedaald: ik alleen betaal loonen, die ver daarboven zijn; dat verhindert mij mijn zaken uit te breiden, en op den duur meer mannen brood te verschaffen, er is geen enkele reden, dat gijlieden zoveel meer loon zoudt genieten voor hetzelfde werk, gij zult nergens elders dat loon kunnen bedingen,” dan is dat een logische redeneering, die er bij verstandige arbeiders in zal gaan.

Onlogisch als de gedachte handelwijze is, moet zij ook noodzakelijk stranden op de logica der feiten. Worden loonen alleen verlaagd op den enkelén grond van een kapitaaltekort, niet op grond van den toestand van het bedrijf, dan zal het ook niet mogelijk blijken die tactiek vol te houden, zoo lang er op de wijde internationale arbeidsmarkt nog eenige concurrentie tusschen ondernemers is.

Dit geval is nu een aardig voorbeeld van de rol, die de theorie in de economische politiek te vervullen heeft. Theorie is niet anders dan de eisch, dat een gesloten logische redeneering aan de daden ten grondslag zal liggen. Wat ziet men nu in het onderhavige geval? Dat door de bestrijders „der” theorie fel getheoretiseerd wordt, veel meer en... veel onbegrijpelijker getheoretiseerd wordt dan door de aanhangers der ouderwetse Oostenrijksche economie. Deze toch sluiten zich direct aan de werkelijkheid aan: „alleen loonsverlaging, wanneer de bedrijfshoofden zelf tot die conclusie komen, want alleen dan is het noodig.” Terwijl de bestrijder dier theorie, het is tragi-comisch, tot het resultaat komt, dat ingewikkelde economische beschouwingen tot loonsverlaging kunnen nopen, zonder dat de toestand van het bedrijf het maar in het minst noodzakelijk maakt!

Aan iedere gedragslijn gaat nu eenmaal een stuk

theorie, dat wil zeggen... denken, vooraf, maar die theorie kan meer of minder... wild zijn.

Iedere theorie wordt gebouwd op zekere ons bekende feiten. De eene theorie heeft nu eenmaal meer geluk met het aantal feiten, waarop zij bouwen kan, feiten, die wij door proeven bewijzen kunnen. De economie heeft het groote ongeluk, dat die feiten zeer weinige zijn, en men op grond van dat weinige, met toepassing van de logica, die nimmer faalt (ik hoor dat men ook bezig is haar aan te tasten, maar voorloopig zal ik het er maar voor houden, dat zij nog geldt; ik geloof in ieder geval niet, dat Ir. Goudriaan over een beter hulpmiddel beschikt) een eindeloze massa feiten moet zien te verklaren. Vandaar die aardig klinkende, maar niets zeggende boutade over de theorie zonder feiten, en de feiten zonder theorie. Want men kan het nu wel betreuren, dat er geen economische proeven mogelijk zijn, veranderen kan men het niet.

Het spreekt vanzelf, dat men nu uiterst voorzichtig moet zijn met gevolgtrekkingen, geen stap te ver mag gaan, maar... à qui le dites-vous? Zeker is die waarschuwing niet noodig aan het adres der theoretici. Hoe weinig men er intusschen dikwijls in sla gen zal de verklaring van ingewikkelde economische feiten te vinden, en een daarop gebouwde gedragslijn op te stellen, één ding staat vast: dat het altijd beter zal gaan met „de” theorie dan zonder. Ir. Goudriaan's nieuwe theorie heeft mij niet van het tegendeel kunnen overtuigen. Met „de” theorie komen wij tot deze conclusie: *loonsverlaging is een remedie tegen werkloosheid: een remedie tegen verarming is te vinden in belastingverlaging en in het uit den weg ruimen van alle hindernissen op den weg der productie, dus eventueel ook loonsverlaging, wanneer er werkloosheid is, anders niet.*

* * *

N.a.v. het bovenstaande schrijft Dr. Goudriaan ons:

De vluchtige en luchtige gedachtenwisseling met Mej. van Dorp ter vergadering van Staathuishoudkunde en Statistiek was mij een onverdeelde genoegen. En ik geloof, dat ook de toehoorders deze intermez-zo's naar waarde hebben geschat.

Maar aan alle goede dingen komt een eind en napleiten heeft voor mij, en allicht ook voor de lezers van dit tijdschrift, weinig bekoring. Nu Mej. van Dorp echter eenmaal de moeite genomen heeft, de discussie voort te zetten, zou het onbeleefd zijn, daarvan geen notitie te nemen; ik hoop evenwel, dat mijn geachte bestrijdster mij zal willen verontschuldigen, indien ik een tweede invite niet meer mocht beantwoorden.

Alle grapjes ditmaal ter zijde latend, geloof ik, dat de aanval van Mej. van Dorp voortkomt uit een misverstand. Ik kan mij ten minste niet voorstellen, dat zij, wier kennis en waardeering van Adam Smith en Ricardo niet kleiner zal zijn dan de mijne, het innig verband zou willen loochenen, dat bestaat tusschen de kapitaalvermeerdering en de bevolkingsvermeerdering van een bepaald land gedurende een bepaald tijdvak eenerzijds en de verandering in de arbeidsloonen in dat land gedurende dat tijdvak anderzijds.

Ook zonder dat men zich vastlegt op een bepaalde, quantitative formuleering, is de erkenning van het bestaan van dit verband op zichzelf voldoende om bij de vraag: „Is loonsverlaging noodzakelijk” onmiddellijk gerechtigd te zijn tot de wedervraag: „Hoe staat het met de kapitaalvorming en met de bevolkingsvermeerdering”.

Het is deze eenvoudige, van oudsbekende gedachten-gang — thans, op voor mij onverklaarbare gronden door Mej. van Dorp aangeduid als een „nieuwe”, „wilde” theorie — die inderdaad aan § 3 van mijn praedadvies ten grondslag ligt.

Was het daarom niet „correct” om er in mijn repliek op te wijzen, dat deze gedachtengang — maar dan niet als *abstractie*, maar als concrete en wel zeer gebrek-

kig met feiten ondersteunde *toepassing* — juist door enkele theoretici sterk op den voorgrond was geschoven? Ik kan dat niet inzien. En wanneer Mej. van Dorp haar parodie op een praktische toepassing van dezen gedachtengang dermate geslaagd acht, dat zij die hier nog eens herhaalt, dan mag ik er toch wel op wijzen, dat zij zich daarmee alleen keert tegen deze „wilde” theoretici — niet tegen mij, die op grond van theorie en feiten tot een conclusie van voorzichtig afwachten kwam.

Ik wil evenwel mijn geachte bestrijdster gaarne de volle maat geven en neem dus, om haar een plezier te doen, eens een oogenblik aan, dat het feitenonderzoek tot een ongunstig resultaat inzake de kapitaalvorming had geleid. Volgt daaruit dan, dat in alle bedrijven, ongeacht hun rentabiliteit, een actie tot loonsverlaging dient te worden ingezet? Hierop zegt geen verstandig mensch: ja. Maar hieruit zou wel volgen dat, *gegeven de bij elke loonsonderhandeling bestaande onzekerheid*, gegeven dit spel van wikken en wegen, het feit der ten achter gebleven kapitaalvorming met zijn volle zwaarte zou drukken op de schaal der loonsverlaging. Want dit feit zou met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid wijzen op een daling van de arbeidsloonen in de naaste toekomst.

Mej. van Dorp heeft het zich overigens ook ditmaal niet moeilijk gemaakt. Zij geeft een aardige fantasie over een door haar veronderstelde verwarring (Brodez, brodez) en schrijft een Open Brief aan haar Onbekenden Buurman over belastingverlaging en kapitaaltekort. Dat gaat allemaal langs mij heen.

Zoo ook de opmerking over het vlottend kapitaal en mijn relatie met John Law. Er is geen enkele passage in mijn preadvies, die Mej. van Dorp het recht geeft tusschen mij en den koning der inflationisten eenige verwantschap te construeeren. En er is een tiental bladzijden in mijn praeadvies waaruit zij had kunnen lezen, dat ik van den stand van het vlottend kapitaal en het beschikbaar komen van beleggingsgeld gepoogd heb een even scherp, zij het even onvolledig gebleven beeld te geven als van den stand van het vaste kapitaal. Als zij op deze gegevens critiek heeft, dan had zij die ter vergadering behooren uit te brengen.

Mej. van Dorp spreekt thans over „de” theorie die gehoord wordt.

Zij vereenzelvigt niet te spoedig haar eigen theorieën en haar eigen praktische conclusies met De Theoretische Economie. Want dan zou het wel eens kunnen gebeuren dat zij, die de theoretische analyse een goed hart toedragen De Theoretische Economie in bescherming moesten nemen — tegen Mej. van Dorp.

Ik althans voel het als een vernedering van het werk der Oostenrijkers, waarvoor ik mijn eerbied meer dan eens heb betuigd en door praktische toepassing metterdaad bewezen — ik voel het als een vernedering van De Theoretische Economie wanneer men zegt dat deze voert tot conclusies als die van Mej. van Dorp: „Loonsverlaging is een remedie tegen werkloosheid”; „Algemeene werkloosheid kan alleen ontstaan door te hooge looneischen”.¹⁾

Want dan denk ik aan de algemeene en langdurige werkloosheid in het Nederland van de eerste helft der 19e eeuw, die niet door loonsverlaging, maar door kapitaalvorming en door ondernemingslust en ondernemersbekwaamheid is gecureerd. Dan denk ik aan de werkloosheid in den Engelschen scheepsbouw na den wereldoorlog, waarover alle personen, die dit bedrijf uit ervaring kennen, het eens zijn, dat zij ook door de radicaalste loonsverlaging niet belangrijk zou kunnen worden verminderd.

En dan geef ik mij er rekenschap van dat voor de juiste theorie: „Loonsverlaging is onder bepaalde omstandigheden een remedie tegen werkloosheid”, dat voor deze theorie, evenals voor elke andere, de prac-

tische toepasbaarheid staat en valt met het al of niet in de praktijk juist zijn van haar uitgangspunt, van haar praemissen, van haar vóóronderstelde.

Het vooronderstelde van deze eenvoudige en juiste theorie omvat onder meer de aanname van een bepaald functioneel verband tusschen afzet en prijs; zij neemt aan dat bij een zekere, voelbare prijsverlaging ook de afzet met een zeker voelbaar bedrag toeneemt. En zij neemt ook aan dat het voor dezen grootten afzet benodigde kapitaal aanwezig is.

Indien nu eens de invloed van de loonen op den kostprijs in een bepaald bedrijf zoo gering was, dat een voelbare loonsverlaging geen voelbare prijsverlaging mogelijk maakte; — of wel indien de behoefte aan een bepaald artikel dermate verzadigd was, dat een voelbare prijsverlaging geen voelbare afzetvermeerdering meebracht; — of wel indien door gebrek aan beleggingsgeld of aan ondernemingsgeest de uitbreiding van kapitaal achterwege bleef — dan zou in al deze gevallen (en zij kunnen nog met vele worden vermeerderd) de theorie in abstracto wel juist zijn en juist blijven, maar deze juiste theorie zou in het geheel niet meer toepasselijk zijn op de in concreto gegeven werkelijkheid.

In al deze gevallen zou men de theorie met veel voordeel kunnen verdiepen en verbreedten door haar met subtiel onderscheidingsvermogen te specialiseeren, door een zekere casuïstiek in te voeren.

Maar men kan het theoretisch onderzoek geen slechter dienst bewijzen dan door deze verschillen tusschen de werkelijkheid en de praemissen eener bepaalde theorie te negeren en klakkeloos haar universeele geldigheid te proclameereen, ook voor die reeksen van gevallen, die deze theorie, par origine, niet wenscht en niet vermag te omvatten.

Het zijn vaak de ijverigste, maar ietwat heetgebakerde discipelen, die op die manier een theorie compromitteren.

Het doet mij oprecht leed, dat Mej. van Dorp dit gevaar nog eens zoo duidelijk aan zichzelf heeft gedemonstreerd.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

RECENTE DISCUSSIES OVER DEN BRITSCHEN LANDBOUW.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Afgezien van het subsidie voor bouwland¹⁾ hebben de recente voorstellen zich voornamelijk bezig gehouden met twee andere aspecten van den toestand, n. l. de hooge belastingen, welke op den pachter en den grondeigenaar drukken en de kosten van het bedrijfscrediet.

De hooge belastingdruk is sedert de depressie der jaren '80 in de vorige eeuw steeds een grief der landbouwbelangen geweest en inderdaad gaat de strijd tusschen den landbouw en den Staat in dit opzicht terug tot de allereerste dagen van den vrijhandel, toen er voor werd gepleit, dat, als compensatie voor het verlies van een beschermde markt, de landbouw minder zwaar zou worden belast. In 1896 werd een begin gemaakt, om den druk der plaatselijke belastingen te verminderen, door het bouwland tegen slechts de helft van de geschatte jaarlijksche opbrengst te belasten, doch het stelsel, de locale autoriteiten wegens het hieruit voortvloeiende nadeel door subsidies van Staatswege te helpen, dateerde reeds van veel vroeger, ofschoon deze vorm van ondersteuning niet speciaal met het oog op de landbouwbelangen alleen was ontworpen. Zelfs in dit opzicht waren het echter deze belangen, welke de zaak naar voren brachten.

De druk der plaatselijke belastingen is sindsdien gestegen, ten gevolge van de ontwikkeling van sociale voorzieningen van allerlei aard en zoo zijn de kosten voor den pachter blijven stijgen. De plaatselijke belastingen zijn echter niet het eenige punt, dat thans de aandacht trekt. Indien men de bijzondere omstan-

¹⁾ Het Bankroet, enz. blz. 25.

²⁾ [Zie p. 933 in het No. van 21 October ll. — Red.]

digheden van het Britsche pachtstelsel in aanmerking neemt, waarbij de pachter het bedrijfskapitaal verstrekt en de grondeigenaar verreweg het grootste gedeelte van het vaste kapitaal, beteekent de ontwikkeling van een drukkende belasting- en van „super taxes” op het inkomen uit den grond, welke ontwikkeling nog is verscherpt door hooge successierechten, dat uit het vermogen van den grondeigenaar een zoodanige hap is gedaan, dat, naar de meening van bevoegde deskundigen, het netto-rendement uit grondbezit voor den eigenaar buitengewoon gering is, terwijl tevens zijn capaciteit, het voor een efficiënt bedrijf noodzakelijke kapitaal te verstrekken, is verminderd.

Dit karakter der situatie heeft tot verschillende hervormingsplannen geleid. De liberale voorstellen inzake de landbouwpolitiek willen eenvoudig de feiten nemen, zooals ze zijn en voor den thans verarmden grondeigenaar den Staat in de plaats stellen, waardoor een Staats-grondmonopolie in het leven zou worden geroepen, gepaard gaande met een garantie voor den efficiënten pachter, dat zijn contract niet zal worden opgezegd. Een dergelijk revolutionnair plan zal het waarschijnlijk niet vele jaren uithouden, doch het beteekent een belangwekkenden mijlpaal in de ontwikkeling der economische denkbeelden van de liberale partij. Aan den anderen kant is de opvatting van het bedrijf zelf, dat thans een stadium is bereikt, waarin de heffing der successierechten dient te worden gewijzigd, teneinde de ergste euvelen, welke daaruit thans voortvloeien, weg te nemen. De „Central Landowners Association” wijst er in haar „Statement on Agricultural Policy” van 20 April 1925 op, dat de waardeeringsmethode verkeerd is. De wettelijke basis der waardeering, zegt zij, overtreft verre het gekapitaliseerde inkomen, dat de eigenaar geniet. Het landgoed wordt nl. gewaardeerd, alsof de verschillende gedeelten ervan individueel en afzonderlijk werden verkocht en alsof de totale verkoopwaarde, waartoe men aldus komt, gelijk zou zijn aan de waarde van het bezit, indien het en bloc werd verkocht. Dit is evenwel niet het geval; de waarde van het geheele landgoed is minder dan de waarde der individuele stukken gezamenlijk, zoodat de druk der successierechten automatisch wordt verhoogd. Onder de gedetailleerde voorstellen, welke de „Association” doet, zijn er verscheiden tot wijziging van deze waardeeringsmethode, zoowel als een voorstel, dat, indien een landgoed is verzekerd met het oog op het betalen van successierechten, met het bedrag van de polis geen rekening dient te worden gehouden bij de waardeering van het landgoed met het oog op die rechten.

In zoverre het de plaatselijke belastingen aangaat, is reeds door de „Agricultural Rates Act”, 1923, iets gedaan. Krachtens deze wet, die vorige wetten aanvult, betaalt de houder van bouwland slechts een vierde der plaatselijke belastingen, in plaats van de helft, terwijl er voorts de definitie van de gronden, die van deze bepaling profiteren wordt verruimd. De mindere inkomsten voor de plaatselijke overheid worden door de Centrale Regeering vergoed.

* * *

Het landbouwcrediet is nog geheel in wording. De „Agricultural Credits Act”, 1923, droeg er iets toe bij, een nieuwe methode in te voeren, doordat zij krachtens de bepalingen in deel 2 de oprichting van credietverenigingen bevorderde, door aan zoodanige lichamen een bedrag voor te schieten, gelijk aan vier maal het gestorte kapitaal. In deel 1 regelt de wet voorschotten aan goedgekeurde verenigingen ter bevordering van de verstreking van kleine landbouwbedrijven of stukken grond tegen hypothecaire zekerheid, welke zekerheid moet beantwoorden aan de bepalingen der wet. Daarenboven is het geoorloofd, voorschotten te verleen aan verenigingen tot grondverbetering.

De deskundigen zijn geenszins tevreden met de be-

palingen van de wet. Aldus meent de „Council of Agriculture”, hoewel zij enerzijds erkent, dat de verbreiding van het coöperatieve crediet van de boeren zelf afhangt, dat anderzijds meer kan worden gedaan voor den pachter, die zijn grond wenscht te koop en waaraan het onmogelijk is, hulp te verleen onder de huidige wet, hoewel de pachters, die hun land tusschen 1917 en 1921 kochten, wel zoo zijn geholpen. Voorts verlangt de „Council” geld tegen minder dan den gangbaren rentevoet voor essentiële verbeteringen op landbouwgebied, welk geld zou worden beschikbaar gesteld via de bestaande „Lands Improvement Company”. Voorts bevat het rapport een eenigszins naïeve passage, waarin de oprichting van een landbouwbank wordt aanbevolen, hoewel de „Council” groote moeilijkheden bij de oprichting van zoodanige bank voorziet, gegeven de „afwezigheid van coöperatieve geest”, waarvan zij het gemis zelf erkent. Het meerderheidsrapport van het „Agricultural Tribunal”, handelt ook over het credietvraagstuk en hoewel het niet vraagt om wijziging en aanvulling van de bestaande wet, verlangt het de vorming van wat het beschrijft als „Farm Loan Boards” in verschillende graafschappen, welke bestaan uit vertegenwoordigers van de banken, den landbouw en de Regeering. Deze „Boards” zouden de autoriteit zijn, verantwoordelijk voor hulpverlening aan „Farm Loan Associations” en coöperatieve verenigingen in haar district, in het bijzonder aan verenigingen van kleine pachters, en zouden dienen als centrum van herverzekering voor coöperatieve maatschappijen ter verzekering van levende have. Indien zoodanige „Boards” in de practijk succes zouden blijken te hebben, dient de vorming van een „Central Board” te worden overwogen.

* * *

Tot dusverre zijn slechts de vraagstukken voor den landbouw als bedrijf beschouwd. Wat valt er echter nog ten aanzien van de arbeiders in dit bedrijf op te merken?

Een deel van de oorlogspolitiek van de Regeering was, betere arbeidsvoorwaarden hand in hand te doen gaan met de prijsgarantiepolitiek. De hoogere loonen, die toen werden betaald, waren de grondslag van een aanzienlijke ontwikkeling van het vakverenigingswezen in de landbouwdistricten. Toen de gegarandeerde prijs gedurende de depressie werd afgeschaft, werd ook het apparaat tot doorvoering van minimum-loonen ter zijde gesteld en het natuurlijk resultaat was een verzwakking der vakverenigingen in den landbouw en een daling in den levensstandaard der landarbeiders. Nu is het, gelijk Prof. Macgregor in zijn minderheidsrapport uiteenzet, onmogelijk, den landarbeiders dezelfde bewegingsvrijheid te ontzeggen, als door de stedelijke arbeiders wordt genoten en het is nutteloos, den indruk te leggen op de geneugten van het landleven en den hooger gezondsstandaard, die het werk in den landbouw met zich brengt, indien de personen, die het best in de gelegenheid zijn voor zichzelf over de feiten te oordeelen, een uitgesproken voorkeur voor eenigen anderen bestaansvorm vertoonen. Het is nutteloos deze dingen door den bril van den stedeling te bekijken, „de waardeering, welke van belang is, is die van personen, welke hun leven hebben door te brengen, zoowel winter als zomer, in verspreide dorpen, huizen en boerderijen en in alle landen geven groote aantallen dezer personen uitdrukking aan die waardeering door een landelijken exodus”. De Professor is duidelijk sceptisch ten aanzien van hetgeen voor het leven op het platteland pleit, in zoverre zulks is gebaseerd op de veronderstelde gezondere levensomstandigheden aldaar. Doch het is zelfs hem duidelijk, dat er geen voordeel is gelegen in het subsidiëren van boeren, wier bedrijf niet op een behoorlijk peil staat, door toe te staan, dat de loonen dalen beneden die, welke zelfs onder de huidige omstandigheden economisch kunnen worden betaald. Om

deze reden steunt hij de wederinvoering van loonraden in het landbouwbedrijf.

Het Labour-ministerie gaf in 1924 gevolg aan dezen wensch door de Agricultural Wages (Regulation) Act. Deze wet stelt looncommissies in voor iedere graafschap, of combinatie van graafschappen in Engeland en Wales en roept een loonraad voor het geheele land in het leven. De functie der looncommissies is het vaststellen van minimumloon, zoowel voor tijd- als stukwerk, en het verzekeren, „voor zoover practisch mogelijk” is, van zoodanige loonen voor „arbeiders, welke sterk en gezond van lichaam” zijn, als naar de meening der commissie „geschikt zijn, om de efficiency te bevorderen en een arbeider onder gewone omstandigheden in staat te stellen, zichzelf en zijn gezin te onderhouden, overeenkomstig zoodanigen levensstandaard als redelijk kan worden geacht, gegeven den aard van zijn beroep”.

De functie van den Raad is het bekrachtigen van het optreden der commissies door het vaststellen van verordeningen en het ingrijpen in plaats van de commissies, wanneer deze zulks niet doen. Door de besluiten, welke in commissies en Raad zijn genomen, is een einde gemaakt aan de daling in het peil der landbouwloon, doch het is nog te vroeg, om te zeggen, of al dan niet dit aldus bepaalde loonpeil er een is, dat het onder zeer zwaren druk staande bedrijf permanent kan dragen. In Maart van dit jaar stonden de loonen, volgens de Agricultural Statistics (Part. 3, blad. 96), welke in de laatste maanden van het vorige jaar slechts 56 pCt. boven het vooroorlogspeil stonden en die bijgevolg bij de kosten van het levensonderhoud aanzienlijk ten achter bleven, op 72 pCt. boven het bedrag van voor den oorlog en bedroeg het gemiddelde loon voor gewone arbeiders 31½ sh. per week.

DE FRANSCHE STAATSFINANCIËN.

Het financieele vraagstuk in het Parlement; kapitaalheffing; gedwongen consolidatie of aanvullende biljettenuitgifte; de opbrengst der laatste leening; de wisselkoers.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

In mijn vorigen brief heb ik de groote lijnen uiteengezet van de begroting voor 1926, zooals die door den heer Caillaux werd ingediend. Sindsdien heeft een reorganisatie van het Ministerie plaats gevonden, tengevolge waarvan het Ministerie van Financiën gesplitst is in een Begrotingsministerie en een Ministerie van Financiën in den eigenlijken zin, van welk laatste de heer Painlevé, voorzitter van den Ministerraad, de leiding op zich heeft genomen. Naar men weet is de heer Painlevé een voortreffelijk wiskundige en het is in Frankrijk een tamelijk verbreide eigenschap van deze geleerden, dat zij geen juist besef van de grens van hun kunnen hebben. Men dient evenwel geduld te hebben, teneinde den Minister naar zijn daden te kunnen beoordelen — mits het Parlement hem hiervoor een voldoende termijn toestaat.

* *

Verondersteld mag worden, dat hij partij zal hebben te kiezen tusschen de drie opvattingen, waartusschen de openbare meening in Frankrijk thans schijnt te zijn verdeeld. De eerste wil den financieelen toestand saneeren door een heffing van het kapitaal. Deze formule is op het eerste gezicht verleidelijk, omdat zij tegelijkertijd zoowel de vraag van het begrotings-evenwicht als de kwestie van de vlottende schuld schijnt op te lossen. Tal van lieden verbeelden zich nl. dat door zoodanigen maatregel de Staat tusschen de 50 en 100 milliard in zijn kassen zal doen vloeien en dat hij aldus tegelijkertijd het totaal der openbare schuld zal verminderen en de vlottende schuld doen verdwijnen. Zij geven er zich geen rekenschap van, dat het practisch onmogelijk is, in een jaar tijd

een zoo groote aantal milliarden in de Staatskas te storten, aangezien men zonder een geweldige inflatie, noch de kapitalen kan vervreemden, noch zich voorschotten kan doen verstrekken tot het beloop van een dergelijke som. Zij zien voorts niet in, dat de heffing, zelfs wanneer zij in den eenvoudigsten vorm werd uitgevoerd en dus b.v. alleen de bezitters van Fransche staatsfondsen zou treffen, slechts gelijk zou staan met een nieuwe inkomstenbelasting, wanneer zij plaats vond door de overhandiging van den titel, die op de „rente” recht geeft, of door een aftrek van den coupon.

Bij eenig nadenken blijkt, dat een buitengewone kapitaalheffing voornamelijk tot doel zou hebben het uitbreiden van de belasting op het inkomen uit roerend kapitaal zelfs tot de Fransche staatsfondsen, zonder den schijn aan te nemen, direct de verbintenissen t.o.v. de houders dezer stukken, die normalerwijs vrijgesteld zijn van inkomstenbelasting van deze soort, te schenden. Op deze wijze zou de operatie, welke gelijk staat met een verlaging van de rente, bovendien opgaan in een algemeen plan, ook van toepassing op de andere belastingen, geheven van de verschillende soorten kapitaal, waardoor zij een meer billijken vorm zou aannemen.

Op grond van deze overweging heeft de heer Caillaux er tenslotte in toegestemd, uit zijn begrotingsontwerp voor 1926 de verhoogingen van de zakelijke belastingen op de diverse inkomstencategorieën te lichten en daaraan een kleine belasting van 10 pCt. op de „rentes” toe te voegen, waarvan de opbrengst was bestemd, om een amortisatiekas van middelen te voorzien.

Het schijnt, dat hij aldus uit de leus: „bizonde heffing van het kapitaal” het bruikbare had behouden, met terzijdestelling van de samengestelde en vaak illusoire bepalingen van het socialistische ontwerp.

Het plan-Caillaux is aan den Ministerraad voorgelegd en volgens het pers-communiqué mag worden aangenomen, dat het in zijn groote lijnen werd aangenomen. Op het oogenblik, dat deze regelen worden geschreven, dienen echter de mededeelingen van den nieuwen Minister te worden afgewacht, om te weten wat er tenslotte van behouden zal blijven.

* * *

Opgemerkt dient echter te worden, dat, tot dergelijke afmetingen teruggebracht, een ontwerp, dat den naam draagt van „speciale heffing van het kapitaal” maar zeer weinig bijdraagt tot de oplossing van het vraagstuk der vlottende schuld. Nu is sedert het vorige jaar de groote moeilijkheid der Fransche financiën minder gelegen in het begrotingsevenwicht, dat men ten slotte altijd vrijwel bereikt, dan wel in de onvoldoende vernieuwing van vervallende vlottende-schuldbewijzen. De Staat vindt niet in voldoende omvang nieuwe geldschijnters bereid, om de oude te vervangen en is derhalve soms genoodzaakt een beroep te doen op de voorschotten van de Banque de France. Aldus is er sinds een jaar geleden een aantal milliarden nieuwe biljetten uitgegeven en men mag nog de uitgifte van eenige milliarden in den loop van 1926 verwachten.

Deze staat van zaken verontrust zeer in het bijzonder de socialisten, waarvan de theoretici in dit opzicht even klassieke denkbeelden huldigen als die van de uiterste rechterzijde. Nu is het echter, tenzij men, gelijk in Tsjecho-Slowakije is geschied, een heffing doorvoert van de circuleerende biljetten, moeilijk, gelijk wij hierboven hebben gezien, een groot bedrag nieuw geld van een kapitaalheffing te verwachten.

Daarom wordt tegenover deze heffing de gedwongen consolidatie van de vlottende schuld gesteld. Wat de obligaties met 2, 3, 5 en 10 jaar looptijd aangaat is het waarschijnlijk, dat deze consolidatie geen zeer ernstige ongemakken voor de houders mede zou brengen. Het voornaamste inconvenient zou worden gevormd, doordat de Staat bij het nakomen van zijn

verplichtingen in gebreke bleef. De gedwongen consolidatie van de „bons de la défense nationale” en van de „bons du Trésor” met minder dan een jaar looptijd zou evenwel op het faillissement van een aantal handelhuizen uitloopen, indien zij niet onmiddellijk werd aangevuld door faciliteiten bij het verleen van voorschotten op fondsen, hetgeen juist de inflatie met zich zou brengen, die men wil vermijden.

Deze laatste maatregel wordt evenwel in zekere kringen met een gunstig oog bekeken, hoewel het schijnt, dat de Regeering zich hier niet door laat beïnvloeden en dat zij, indien een gedwongen consolidatie wordt doorgevoerd, deze zal beperken tot de obligaties met meer dan 1 jaar looptijd.

* * *

Bovendien ontbreekt het niet aan personen, welke betoogen, dat de onvoldoende vernieuwing van vervallen „bons” en „obligations” gedeeltelijk voortvloeit uit de vrees voor een gedwongen consolidatie en dat het juist gezien zou zijn, de aflossing te garandeeren, ten einde een geregelde vernieuwing te verzekeren. De aanhangers dezer opvatting beschouwen derhalve de eventualiteit eener aanvullende biljettenuitgifte, ten einde de houders van kort loopende schuldbewijzen daarmee zoo noodig te voldoen, als het kleinste van twee kwaden.

Met deze opvatting heeft de heer Caillaux zich verenigd, die zelfs de stelling verdedigde, dat het geenerlei inflatie zou beteekenen, wanneer de „bons”, die „vermomd geld” zijn, door biljetten werden vervangen.

Inderdaad worden de „bons du Trésor” somtijds wel aangewend voor de betaling van onroerende goederen en handelszaken, doch zij circuleeren weinig en het is zeer overdreven, hen als „rentedragende bankbiljetten” te beschouwen. Hetgeen men met meer waarschijnlijkheid kan staande houden is, dat de zekerheid van aflossing de aanvragen hierom zou verminderen en dat, met een goed in evenwicht verkeerende begroting, de uit een dergelijke gedragslijn voortvloeiende aanvullende bankbiljettenemissie tamen gering zou zijn en *zeer waarschijnlijk lager* dan die, welke zou voortvloeien uit een poging, een kapitaalheffing of een gedwongen consolidatie van de vlottende schuld door te voeren. Tot steun dezer opvatting kon de heer Caillaux aanvoeren, dat sedert hij toespelingen gemaakt heeft op een meer liberale politiek, de aanvragen om aflossing zijn verminderd, omdat zij voor de in December vervallende „obligations” slechts 25 pCt. van het totaal beloopten, tegen ongeveer 50 pCt. op vorige vervalttermijnen. Hieraan dient ten slotte te worden toegevoegd, dat de heer Caillaux in zijn ontwerp de oprichting van een amortisatiekas op het oog had, welke, gelijk hierboven gezegd, zou worden gevoed uit de speciale heffing van het kapitaal, bovendien zou zijn belast met de administratie der vlottende schuld en alleen gemachtigd zou zijn geweest, nieuwe voorschotten aan de Bank te vragen.

Het is echter twijfelachtig, of de nieuwe Minister van Financiën zijn voorganger, wat dit laatste gedeelte van het ontwerp aangaat, zal volgen, want er zijn invloeden aan het werk, die zich heftig verzetten tegen ieder plan, tot een directen vorm van inflatie, hoe beperkt ook, zijn toevlucht te nemen.

* * *

De resultaten zijn thans bekend van de 4 pCt. consolidatieleening met wisselkoersgarantie, d.w.z. met een automatische waardevermeerdering van de coupon, overeenkomstig een stijging van den Ponden koers. De inschrijvingen hebben de 6 milliard iets overtroffen: dit resultaat is bescheiden en kan gemakkelijk verklaard worden uit het feit, dat de boeren een koersgarantie maar weinig waardeerden, omdat zij hoopten, dat deze nooit in werking zou behoeven

te treden en derhalve eenvoudig constateerden, dat de Bons du Trésor hun 5 pCt. opleverden, terwijl men hun thans maar 4 pCt. beloofde. Het schijnt, dat men den inschrijvers de keus had moeten laten tusschen deze condities en b.v. een 5¼ of een 5 pCt. leening zonder wisselkoersgarantie.

Hieraan dient te worden toegevoegd, dat men voor de inschrijving op deze leening slechts „bons de la Défense nationale” accepteerde en niet de „obligations” met verscheiden jaren looptijd. Door deze laatste stukken toe te laten, zou men het vraagstuk der vlottende schuld gedeeltelijk hebben kunnen oplossen, doch de weigering van den heer Caillaux, deze toe te laten, berust op een gemakkelijk te begrijpen bezwaar: de 4 pCt. leening met wisselkoersgarantie verzekert permanent aan de houders dezer stukken een voorrecht, tot dusverre alleen aan de „bons de la défense nationale” toegekend, d.w.z. vrijstelling van iedere belasting, zelfs van de algemeene en progressieve inkomstenbelasting. Het valt derhalve te begrijpen, dat de heer Caillaux er naar gestreefd heeft, een dergelijke afwijking van de essentiele beginselen van het moderne Fransche belastingstelsel niet verder uit te breiden.

* * *

De laatste weken zijn, gelijk bekend, door een nieuwe daling van den Franschen Franc gekenmerkt. Het Pond en de Dollar zijn bijna even hoog gestegen als in Januari 1924. Dit schijnt verschillende oorzaken te hebben; in de eerste plaats schijnt het, dat een zeker aantal exporteurs, rekenende op het bereiken van overeenstemming in zake de schuld aan de Vereenigde Staten en den gunstigen invloed hiervan op den wisselkoers, hun aankopen hebben uitgesteld en zich vervolgens op korten termijn in de wisselmarkt hebben moeten dekken. Bovendien schijnt het wel, alsof het vasthouden aan een kapitaalheffingspolitiek door de partijen, die de huidige meerderheid in Frankrijk vormen, een nieuwe kapitaalvlucht heeft uitgelokt. Overigens heeft de Regeering maar zwak gereageerd. Het schijnt, dat de heer Caillaux een nieuwe stijging van het Pond tot ongeveer 110 frs. in overeenstemming met de industriele en financieele belangen van het land heeft geacht en, toen deze koers werd overschreden, heeft gearzeld, zijn troepen in het vuur te brengen. Bovendien had hij het gevoel, dat zijn ministerschap op een einde liep en het is niet verrassend, dat hij het onder deze omstandigheden niet verstandig oordeelde in te grijpen.

Het nieuwe Ministerie-Painlevé vindt het Pond echter kalmer gestemd in de buurt van 115 terug en het schijnt een machtige bescherming te genieten in zekere financieele kringen, welke in staat zijn, zoo al niet direct den koers op te houden, dan toch de stemming gunstig te maken. Het is echter twijfelachtig, of deze invloeden de neiging tot kapitaalvlucht kunnen compenseeren, welke ieder kapitaalheffings-ontwerp doet ontstaan. Doch naar men vermoedt zal dit ontwerp tot een zeer bescheiden plan worden gereduceerd, aangezien het anders geen meerderheid in den Senaat, noch in de Kamer zou vinden.

Het groote zwakke punt in de Fransche financieele politiek schijnt mij altijd nog gelegen in de weifelende houding t.o.v. den koers van den Franc. Frankrijk, dat in den metaalvoorraad der Bank en in de Morganleening over meer dan 4 milliard Goudfrancs beschikt, kan zeker zijn koers stabiliseeren en het zal deze stabilisatie kunnen handhaven, mits het zich slechts van fantastische plannen onthoudt en het begrotingsevenwicht door belastingverhoging voltooit, welke verhoging zoowel op het kapitaal als op alle soorten van inkomens moet drukken.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — Een aanzienlijke daling in de groothandelsprijzen gedurende October is grootendeels het gevolg van goede

oogstberichten. Het totaal indexcijfer vertoont, vergeleken met het einde der voorafgaande maand, een daling van 100 punten, hetgeen volkomen verklaard wordt door de lagere prijzen van granen en katoen. Deze schommelingen en een scherpe stijging in jute uitgezonderd, waren de veranderingen betrekkelijk gering. Hieronder volgt de gebruikelijke aan „The Economist” ontleende tabel.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1922	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Oct. 1924	1027½	786½	1442½	782½	808	4847	220,3
„ Nov. „	1009	801½	1424	797	801½	4833	219,7
„ Dec. „	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Jan. 1925	1020	763	1404	782½	798½	4768	216,7
„ Febr. „	1001	769	1436½	780	785½	4772	216,9
„ Mrt. „	959	746	1434	760½	780	4680	212,7
„ Apr. „	944	724½	1362	743	776½	4550	206,8
„ Mei „	956	706	1261½	745	789½	4458	202,6
„ Juni „	885½	704½	1234	736	791	4351	197,8
„ Juli „	908	698	1274½	756	809½	4446	202,1
„ Aug. „	952	718½	1235½	748	796	4450	202,3
„ Sept. „	934	702½	1250½	752	788	4427	201,2
„ Oct. „	886	699½	1203½	749½	788½	4327	196,7

De daling van 48 punten in de eerste groep is bijna geheel toe te schrijven aan de granen, welke alle aanzienlijk lager waren. Meel was per saldo onveranderd, na lager te zijn geweest, en in aardappelen vond een daling plaats, terwijl vleesch iets lager was. In de tweede groep werd een kleine stijging in thee teniet gedaan door dalingen in suiker en boter. In de weefstoffengroep vertoonten katoenprijzen een scherpe daling, dank zij de verrassende ontspanning in de twee officieele schattingen van den Amerikaanschen oogst, gedurende de afgelopen maand gepubliceerd. De daling in Amerikaansche katoen werd vergezeld door een belangrijke daling in Egyptische katoen, terwijl katoenen garens en doekprijzen eveneens daalden. Deze dalingen werden echter gedeeltelijk teniet gedaan door een scherpe stijging in jute, welke snel steeg in het tweede gedeelte der afgelopen maand. Er had een geringe stijging in Australische wol plaats, doch Britsche was per saldo onveranderd. In de delfstoffengroep was ruwijzer weder iets lager, en er had ook voor het eerst weder een verlaaging plaats in ijzer en stalen rails sedert twee of drie maanden. Stoomkolen waren lager, doch in huisbrandkolen had een geringe stijging plaats. Tin fluctueerde sterk gedurende de afgelopen maand en vertoont per saldo een stijging van 9 punten. In de diversengroep werd een verdere stijging in rubber teniet gedaan door dalingen in oliën, oliezaden en talk. Onderstaande tabel geeft de veranderingen gedurende de maand October in de indexcijfers van de

	Indexcijfer	±		Indexcijfer	±		Indexcijfer	±
Tarwe (btl.) (Eng.)	92½	-13	Katoen(Am.) (Egypt.)	97	-20	Koper	52	+ 1
Meel	81	- 5½	Garen	157½	-35½	Delfstoff.	749½	- 2½
Gerst	84	...	Laken	109	-15½	Hout (Baltisch)	96½	...
Haver	93	-11	Laken (Austr.)	111½	-10½	Hout (Amerik.)	80	...
Aardapp.	72	- 4½	Zijde	128	+ 2½	Leder	61	...
Rijst	75	- 6½	Vlas	108	- 4	Petroleum	100	...
Rundvl.	119	- 5	Hennep	108	- 6	Oliën	72	- 3½
Schapenvl.	93	- 1	Jute	58	+ 3	Oliezaden	81½	- 4
Varkensvl.	103½	- 1	Weefstoffen	202½	+45	Talk	74	- 2
Gran. en vl.	886	-48	Ruw-Ijzer	1203½	-47	Indigo	74	...
Thee	164½	+ 4	Stalen rails	71½	- 1	Soda	90	...
Koffie	138½	...	Ijz. staven	66½	- 4½	Rubber	85½	...
Rietsuiker	86½	- 2	Kolen (st.)	86½	- 3	Diversen	47½	+10
Bietsuiker	92	- 3	(huisbr.)	116	- 4½	Totaal	788½	+ 5
Boter	101½	- 2	Lood	85	+ 2			
Tabak	116½	...	Tin	160	- 2			
And. voed. en genotm.	699½	- 3		112	+ 9			

verschillende artikelen aan, waarbij de gemiddelde prijs gedurende 1901—'05 gelijk 50 is gesteld. Deze wijzigingen hebben de stijging boven het vooroorlogsche niveau, vergeleken met einde September, doen afnemen van 72,6 tot 68,3, hetgeen uit onderstaande tabel volgt.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1922....	149	200	193	152	146	166,2
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
October 1924....	177	224	234	169	146	189,0
November „	174	228	231	172	145	188,4
December „	171	224	235	175	146	189,3
Januari 1925....	176	217	228	168	144	185,9
Februari „	173	219	233	168	142	186,0
Maart „	166	212	232	164	141	182,5
April „	163	206	221	160	140	177,4
Mei „	165	201	205	160	143	173,8
Juni „	153	200	200	159	143	169,6
Juli „	157	198	207	163	146	173,3
Augustus „	164	204	200	161	144	173,5
September „	161	199	203	162	143	172,6
October „	153	199	195	161	143	168,3

Voorts wordt hieronder nog een overzicht der indexcijfers in eenige der voornaamste landen afgedrukt.

	Ver. Staten ¹⁾	Frankrijk	Italië	Duitsch-land ²⁾	Zwitserland	Zweden	Nederland ³⁾	Japan
Novemb. 1913	100	100 ⁵⁾	100	100 ⁵⁾	100 ⁵⁾	100	100	100
Novemb. 1918	206	358	438	...	...	367	392	214
Hoogste 1920	272	591	679	...	325	366	297	322
Decemb. 1922	156	362	580	...	175	163	155	183
Decemb. 1923	151	458	577	140	183	160	154	211
October 1924	152	497	602	141	169	167	161	213
November „	153	503	621	141	170	167	161	214
Decemb. „	157	507	640	147	171	168	160	214
Januari 1925	160	514	657	147	171	169	160	214
Februari „	161	515	660	146	170	169	158	210
Maart „	161	513	659	144	166	168	155	204
April „	156	512	658	142	163	163	151	202
Mei „	155	520	660	141	162	162	151	199
Juni „	157	542	683	143	161	161	153	200
Juli „	160	557	707	143	160	160	155	198
Augustus „	160	557	731	144	159	159	155	200
September „	160	555	721	145	158	159	155	...
October „	...	...	...	145	159	...	154	...

¹⁾ Bureau of Labour. ²⁾ Frankfurter Zeitung. Sedert Januari 1924 gebaseerd op 100 artikelen in plaats van op 98. ³⁾ Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53. ⁴⁾ Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. ⁵⁾ Midden 1914.

Wat het indexcijfer voor Nederland betreft, deelt het Centraal Bureau voor de Statistiek mede, dat bij beschouwing der cijfers, betrekking hebbende op de maand October 1925, blijkt, dat, in vergelijking met de vorige maand het algemeen indexcijfer met één punt is gedaald en dat der voedingsmiddelen gelijk is gebleven.

Wat het algemeen indexcijfer betreft, staat tegenover een prijsdaling van 19 artikelen met in totaal 153 punten, een prijsstijging van 12 artikelen met in totaal 137 punten.

Met 10 of meer punten daalden de artikelen: rogge (10), mais (19), zemelen (16), sago (12), katoen (20) en lijnolie (10 punten), daarentegen stegen: thee (12), peper (20), eieren (50) en melk (26 punten).

Subsidieering van den scheepsbouw in Engeland. De loonen in de „sheltered” en „unsheltered” trades. — Op de dezer dagen gehouden jaarvergadering van de Prince Line heeft de Voorzitter, Sir Frederick Lewis, meer bekend in gelijke functie bij de Furness, Withy & Co. Ltd., over bovenstaande kwesties het volgende opgemerkt, hetgeen direct aansluit bij het debat ter jongste vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek:

„Het is thans wellicht een geschikt oogenblik, om even

STATISTISCH OVERZICHT VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND VAN NEDERLAND.
(Niet met * gemerkte gegevens ontleend aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

	1925								Jan./Sept.	
	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	1924	1925
Arbeidsmarkt.										
Bedrag der gehouden aanbestedingen × f 1000	8.210	8.454	10.909	9.422	10.583	8.270	6.567	8.013	100.610	77.636
waaronder voor fabrieksbouw × f 1000	427	488	488	498	390	727	271	196	2.618	3.782
*Staats- en part. mijnen. Aantal arbeiders op ten der maand	30.293	30.315	30.248	29.944	29.939	30.287	30.705	30.621	22.983 ²¹⁾	26.332 ²¹⁾
*Metaalindustrie. Aantal meerderj. arbeiders op 1 Jan. en 1 Juli	17,1	18,1	15,1	15,0	13,9	16,2	17,5	18,1	171,8	151,1
Haven- { Gemiddeld aantal taken p. week v. Amsterdam alle b. d. „Havenarbeids-Reserve“ } (× 1000)	43,2	41,4	38,1	40,6	36,4	43,4	44,3			
bedrijf { ingeschr. losse arbeiders tezamen } Rotterdam										
Zeevisscherij; aantal vaartuigen, welke de — uitoefenden..	\$ 451	\$ 492	\$ 508	\$ 568	\$ 763	\$ 773	\$ 7-6			
Indexcijfer der Werkloosheid.										
	10,0	8,—	6,6	5,9	5,7	7,—	7,2	\$ 6,5	8,8	\$ 7,7
Arbeidsbemiddeling.¹⁾										
Aanbiedingen v. { Ingeschreven ged. de maand... werkzoekenden. { Overgebl. op het einde v. de mnd. } } × 1000	43,1	47,7	39,7	38,5	42,1	46,9	46,5	48,5		
Aanvragen van { Ingeschreven ged. de maand... werkgevers. { Overgebl. op het einde v. de mnd. } }	18,0	23,2	21,6	21,8	21,1	22,8	20,6	21,5		
Plaatsineen.....	14,8	18,2	16,7	16,8	17,3	18,3	16,4	17,1		
Arbeidsloonen.										
Ondergrondse arbeiders..... { bij de mijnen	f 5,49	f 5,48	f 5,28	f 5,29	f 5,33	f 5,29	f 5,33	f 5,35	f 5,92 ¹⁴⁾	
Bovengrondse „..... { (loon per dienst)	„ 4,06	„ 4,02	„ 3,89	„ 3,88	„ 3,89	„ 3,90	„ 3,94	„ 3,91	„ 4,23 ¹⁴⁾	
Bouwbedrijven { Metselaar uurinkomen.....	„ 0,91	„ 0,92	„ 0,91	„ 0,97	„ 1,—	„ 0,98	„ 1,—	„ 0,94	„ 0,96 ¹⁴⁾	
Amsterdam. { Timmerman „.....	„ 0,91	„ 0,91	„ 0,92	„ 0,92	„ 0,92	„ 0,91	„ 0,91	„ 0,91	„ 0,91 ¹⁴⁾	
„ { Opperman „.....	„ 0,82	„ 0,84	„ 0,87	„ 0,87	„ 0,91	„ 0,87	„ 0,88	„ 0,85	„ 0,84 ¹⁴⁾	
Metaalindustrie, uurinkomen van meerderjarige arbeiders									„ 0,57 ²⁾	
Artillerie- { Wapenfabriek te Hembrug.....			f 0,57			f 0,65 ⁴⁾			„ 0,70 ⁴⁾	
inrich- { Fabrieken van munitie en ontplof- tingen { bare stoffen te Hembrug.....						„ 0,57 ⁴⁾			„ 0,63 ⁴⁾	
„ { Constructiewerkplaatsen te Delft ..									„ 0,77 ⁴⁾	
Voortbrenging en verbruik.										
Zee. { aanvoer in Ned. havens ⁵⁾ } × 1000 K.G.	\$ 3.023	\$ 3.949	\$ 3.876	4.321	\$ 3.564	5.418	\$ 8.987			
visscherij. { opbrengst × f 1000	1.272	1.107	1.000	1.052	1.174	1.443	2.597			
*Productie der kolenmijnen × 1000 ton ⁶⁾	\$ 480	\$ 558	\$ 526	\$ 519	\$ 506	\$ 601	\$ 590	\$ 618	\$ 4.339	\$ 4.936
Voor binnenlandsch verbruik beschikbaar gekomen hoe- veelheid steenkolen × 1000 ton ⁷⁾	\$ 816	\$ 839	\$ 687	\$ 784	\$ 760	\$ 823	\$ 791	\$ 899	\$ 6.874	\$ 7.320
In consumtie gebrachte suiker ⁸⁾ × 1000 K.G.	12.899	16.821	13.933	15.385	17.118	18.986	17.397	18.055	140.132	147.662
Aan de consumtie onttrokken suiker ⁹⁾ × 1000 K.G.	1.243	996	837	912	1.111	664	843	866	12.557	8.177
*Schepen in aanbouw; inhoud in bruto Registerton ¹⁰⁾		119.908			100.682			127.775		
Handel en Verkeer.										
Handelsbeweging zonder gouden en { Invoer.....	197	204	194	198	183	224	192	195	1.708	1.797
zilveren munt en muntmateriaal (in { Uitvoer.....	136	146	144	150	124	162	174	178	1.192	1.355
millioenen) ..... { Saldo invoer.....	61	58	49	48	59	62	18	17	517	442
Ontvangsten der Spoorwegmaatsch. (in millioenen).....	11,1	12,3	12,8	12,7	13,2	15,0	15,6	\$ 13,8	127,3	\$ 119,5
Ontvangsten per dagkilometer sedert 1 Jan. (in gld.).....	111,57	110,78	112,61	112,64	113,99	115,87	119,14	\$ 120,40	127,49 ¹⁹⁾	
Inklaringen (geladen { Nieuwe Waterweg } (in 1000 N.R.T.) {	1.113	1.327	1.329	1.539	1.675	1.452	1.469	1.387	9.885	12.631
zeeschepen) { IJmuiden } {	244	317	323	347	322	348	379	317	2.744	2.929
Inklaringen { Lobith { (geladen rivijscheepen in 1000 ton	1.684	1.963	1.975	2.237	2.187	2.685	2.845	2.539	16.378	20.197
Uitklaringen { van 1000 K.G.) } {	1.255	1.443	1.624	1.757	2.129	2.097	1.761	1.373	9.396	14.718
Opgelegde zeescheepen o.f.d. ten der maand; aantal ¹¹⁾	19	17	17	15	22	37	34	31	28 ¹⁹⁾	
Idem: bruto inhoud in 1000 registertonen.....	98	89	80	73	118	188	161	158	137 ¹⁹⁾	
Goederenvervoer { Gelost bij invoer..... } (in 1000 ¹²⁾	1.606	1.624	1.581	1.893	1.722	2.038	1.985	1.894	13.664	16.052
in de havens ¹³⁾ { Geladen bij uitvoer..... } {	625	665	636	701	565	756	839	770	4.578	6.192
„ { Doorgevoerd met overlading } {	1.712	1.790	1.800	1.981	1.999	2.470	1.916	2.134	12.496	17.622
Prijzen, kosten van levensonderhoud.										
Indexcijfers der groothandelsprijzen { Algemeen cijfer	158	155	151	151	153	155	155	155	154	155
in Nederland (1913 = 100)..... { Voedingsmidd. e.d.	159	154	149	148	153	155	153	153	153	154
Kosten van { Arbeidersgezinnen A'dam (Mrt. '20 = 100).		83,9			83,8			83,6		
levens- { Arbeidersgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100).		83,0			85,7			82,9		
onderhoud. { Ambtenaarsgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100)		82,9			84,6			83,2		
Financiewezen.										
*Opbrengst Rijksmiddelen (totaal).....	33,3	35,9	37,4	43,6	38,3	37,4	37,9	37,5	325,9	342,2
* Beursbelasting..... {	0,407	0,483	0,296	0,422	0,398	0,581	0,363	0,433	2,706	3,906
* „ Invoerrechten..... { (in millioenen) {	2,98	3,30	2,82	2,89	3,75	3,43	3,88	4,72	26,62	30,63
* „ Statistiekrecht..... {	0,319	0,354	0,335	0,333	0,363	0,353	0,374	0,348	0,306	3,134
*Gegireerd door den Postch. en Girodienst (in millioenen)	248	261	271	284	254	267	267	307	20.666	23.576
*Giro-omzet bij de Ned. Bank (in millioenen).....	2239	2519	2665	2736	2684	3039	2380	2605	4,96	4,03
Wisseldisconto der Nederl. Bank {	4,—	4,—	4,—	4,—	4,—	4,—	4,—	4,—	3,82	2,99
Particulier disconto { gemiddeld pCt. {	2,14	2,34	3,23	3,45	3,08	2,72	3,72	3,60	3,85	2,67
Prolongatie {	2,08	2,11	2,84	2,85	2,47	2,32	3,55	3,26		
I. Nederl. Staatsleeningen.....										
II. Provinc. en gemeent. leeningen.....										
III. Hypbanken werkz. in Nederl. [Pbr.].....										
IV. Spoorwegleeningen.....										
Fondsen I tm. IV. {										
V. Nijverheid [Aand. van 49 ondern.].....	74	76	74	78	80	77	77	77	79	
VI. Bank- en credietinstell. [Aand. van 7 ondern.].....	74	74	72	75	79	78	80	80	81	
VII. Scheepvaart [Aand. van 7 ondern.].....	71	67	64	66	61	61	63	62	64	
VIII. Indische fondsen [Aand. van 24 ondern.].....	100	102	103	106	103	107	113	117	124	
IX. Petroleum [Aand. Kon. Ned. Petr. Mij.].....	104	100	95	96	99	100	96	96	99	
*Emissies (in millioenen).....	61,9 ¹³⁾	70,8 ¹⁶⁾	9,1 ¹⁷⁾	38,0 ¹⁸⁾	49,02 ¹⁹⁾	73,6 ²⁰⁾	31,3 ²²⁾	21,1 ²⁴⁾	326,7	373,4 ²³⁾
Aantal uitgesproken Faillissementen.										
	370	354	338	304	363	360	271	408	3.289	3.139

§ Voorloopige cijfers.

1) Omvattende de werkzaamheden van 39 districtsarbeidsbeurzen, van drie andere arbeidsbeurzen en voor zoover bekend, van de correspondentschappen der arbeidsbemiddeling. 2) Ie halfjaar. 3) De week, waarin een staking viel, buiten beschouwing gelaten. 4) Loon op 1 Juli. 5) Zowel door Nederlandsche als buitenlandsche schepen. 6) Kolen slijk niet inbegrepen. Wel zijn inbegrepen de steenkolen, welke voor eigen gebruik dienen, alsmede de kolen, die aan de mijnwerkers gegeven worden [z.g. „Deputatkohlen“]. 7) Saldo invoer plus eigen productie. 8) D.w.z. onder betaling van accijns in het vrije verkeer gebracht. Aangenomen mag worden, dat deze suiker, zoo al niet in

dezelfde maand, dan toch binnenkort de consumenten bereikt. 9) D.w.z. waarvoor restitutie van accijns is verleend wegens uitvoer in den vorm van suikerhoudende goederen. 10) I. Op den laatsten van het kwartaal. Cijfers van Lloyds. 11) Te Amsterdam en te Rotterdam. 12) Amsterdam, Rotterdam, Vlissingen, Vlaardingen, Hoek van Holland Terneuzen, Zaandam, Delfzijl, Harlingen, Maassluis, Dordrecht, IJmuiden en overige havens. 13) Nom. 54,0 voor conversie. 14) September. 15) Nom. 36,5 voor conversie. 16) Nom. 2,9 voor conversie. 17) Nom. 32,3 voor conversie. 18) Nom. 20,5 voor conversie. 19) September. 20) Nom. 39,3 voor conversie. 21) Op 1 Juli. 22) Nom. 4,4 voor conversie. 23) Nom. 196,5 voor conversie. 24) Nom. 6,6 voor conversie.

Oct. 1925

stil te staan bij het voorstel, dat onlangs aan de Regeering is voorgelegd, om den scheepsbouw te subsidiëren uit het Unemployment Fund. Dit voorstel is ongetwijfeld met de beste bedoelingen naar voren gebracht, ten einde de industrie en een groep werklieden te steunen, bedoelingen, waarmede wij allen moeten sympathiseeren, ware het niet, dat het voorstel veronderstelde, dat een groot aantal nieuwe schepen noodig is, terwijl er in feite reeds een groot surplus bestaat, zoodat met uitzondering van schepen, welke voor speciale doeleinden zijn vereischt, het bouwen van een groote hoeveelheid nieuwe tonnage zou betekenen, dat de scheepvaartindustrie ongeveer een nadeel zou onder vinden evenredig aan het onmiddellijk voordeel, dat de scheepsbouw zou genieten en het doet ook de moeilijkheid rijzen te bepalen, waar de grens moet worden getrokken, een moeilijkheid, waarvoor een onzer Continentale burea, die een proef nam met ditzelfde experiment (spr. bedoelt blijkbaar Nederland. — Red.) geen oplossing vond.

In deze moeilijke tijden worden er vanzelf talrijke mid delen aan de hand gedaan, ten einde de positie van een of ander bedrijf te verbeteren, waarvan er vele zekere ver diensten hebben, in het bijzonder, wanneer zij meer werk gelegenheid scheppen. Desniettemin is de „common sense” opvatting (en, naar de Amerikaansche ambassadeur, de heer Page eens opmerkte, bestaat er voor „common sense” geen substituu), dat iedere stap in de richting, die een kunstmatigen steun geeft, ons verder afvoert van de wer kelijke verbetering, die slechts tot stand kan komen door de economische omstandigheden met natuurlijke middelen tegemoet te treden en in aanvulling van de voorstellen, die ik reeds aan de hand heb gedaan (in het bijzonder wat Sir Frederick noemt een „Industrial Security Pact” tus schen ondernemers en arbeiders, ter bevordering van het overleg tusschen partijen; Red.) zou ik slechts de nood zaak willen herhalen, de omstandigheden, welke bestaan in de „sheltered occupations”, aan te pakken.

Onlangs is medegedeeld, dat meer dan de helft van de ar beiders in Groot-Brittannië en Noord-Ierland arbeiden in „sheltered occupations” en gemiddeld 100 pCt. meer dan voor den oorlog verdienen, terwijl de werkelijke stijging van de kosten van het levensonderhoud slechts 76 pCt. boven het niveau van voor den oorlog bedraagt. Daartegen over verdienen de arbeiders in de „unsheltered occupa tions”, d.w.z. aan internationale concurrentie blootgestelde beroepen, slechts 60 pCt. meer dan voor den oorlog of 16 pCt. minder dan de stijging van de kosten van het levensonderhoud. Soms wordt over het hoofd gezien, dat deze hoge kosten in de „sheltered occupations” van directe uitwerking zijn op onze exportbedrijven, daar bijv. spoor vrachten, havengelden en de kosten van het verwerken van ladingen in de havens, alle de kosten van exploitatie van een schip en die der exportgoederen verhoogden en een handicap zijn bij de concurrentie van Britsche exporteurs met buitenlandsche concurrentie op overzeesche markten.

Deze stand van zaken is het gevolg van het feit, dat de „sheltered occupations” niet zijn blootgesteld geweest aan den krachtigen wind der scherpe concurrentie, waaraan onze exportindustrieën het hoofd moeten bieden en het vraagstuk is nu, of de remedie ligt in een kunstmatige verhooging van de „unsheltered occupations” tot het peil van de „sheltered occupations”, of in natuurlijke middelen, waarbij een economisch peil wordt bereikt, door het ver lagen van de kosten in de „sheltered occupations”, die eenige stijging in het (loon)peil der exportindustrie zou veroorloven. Het voor de hand liggende antwoord schijnt ten gunste van het laatste uit te vallen, aangezien, in zooverre de scheepvaart aangaat, de ervaring heeft uitgewe zen, dat de economische omstandigheden niet kunnen wor den genegeerd en, er bestaat bij mij geen twijfel, dat het zelfde in meerder of mindere mate op alle industrieën van toepassing is. Een verlaging in de „sheltered industries” zou ongetwijfeld een geleidelijke vermindering van de kos ten van het levensonderhoud met zich brengen.”

ONTVANGEN:

Rubber in Nederlandsch-Indië. (Aanplant, produc ties en uitvoeren). No. 21 der Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden. Weltevreden 1925; Landsdrukkerij.

Recueil de documents internationaux relatifs à l'his toire économique de 1814 à 1924, par N. W. Posthumus, professeur d'histoire économique à l'université d'Amsterdam. Tome I. Traités col lectifs — Pays-Bas, France-Allemagne, Amster dam 1925, Swets & Zeitlinger.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 3½ 3 Oct. '25	Zwits. Nat. Bk. 3¼ 22 Oct. '25
	{ Bel. Binn. Eff. 4 3 Oct. '25	N. Bk. v. Denem. 5½ 7 Sept. '25
	{ Vrsch. in R.C. 5 3 Oct. '25	Zweedsche Rbk 4½ 8 Oct. '25
Javasche Bank	— 4¼ 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 5 14 Sept. '25
Bank van Engeland	4 1 Oct. '25	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25
		slowakijë. — 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk	6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 9 3 Sept. '25
Belgische Nat. Bnk.	5½ 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 7 22 Oct. '25
Fed. Res. Bank N.Y.	3¼ 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje	— 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	7 Nov.	2-7 Nov.	26-31 Oct.	19-24 Oct.	3-8 Nov.	5-10 Nov.	20-24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	37/16-1/2	38/8-1/2	39/16	39/8-9/16	40/8-7/8	31/8-1/4	31/8-3/16
Prolong.	3/4	3/4-4	3/4-4	3/4-4	4-1/2	3-1/2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld ..	2 1/2-3 1/2	2 1/2-4	3-4 1/2	2 3/4-4	1-4	2-3	1 3/4-2
Partic. disc.	3 15/16	3 7/8	3 3/4-15/16	3 3/4-15/16	3 11/16-3/4	3 1/8-5/16	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ..	7 1/2-9	7 1/2-10 1/2	7-10 1/2	7-9 1/2	—	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d. ...	6 3/4	6 3/4-7	7 1/8	7 1/8	—	—	—
56-90 d. ...	6 3/4	6 3/4-7	7	7-1/8	—	—	2 1/8-1/2
Waren-wechsel	8 3/4-7/8	8 3/4-7/8	8 3/4-9	8 3/4-9	—	—	—
New York 1) Call money	4 1/2-3/4	4 1/2-5 1/4	4 3/4-5 1/4	4-3/4	2 1/2-3 3/4	5-1/2	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 5/8	3 5/8	3 5/8	3 5/8	—	—	—

1) Call money-koers v. 6 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
3 Nov. 1925	2.48 7/16	12.04 3/8	59.16	10.06	11.25	100 1/2
4 " 1925	2.48 1/2	12.04 1/2	59.16 1/2	10.03 1/2	11.26	100 1/2
5 " 1925	2.48 1/2	12.04 3/8	59.17	9.87	11.27	100 1/2
6 " 1925	2.48 1/2	12.04 3/8	59.15 1/2	10.03	11.27 1/2	100 1/2
7 " 1925	—	12.04 3/8	59.16	10.04	11.27 1/2	100 1/2
9 " 1925	2.48 7/16	12.04 3/8	59.15 1/2	9.87	11.27 1/2	100 1/2
Laagste d.w. 1)	2.48 1/16	12.04 1/8	59.14	9.75	11.22	100 1/2
Hoogste d.w. 1)	2.48 1/16	12.04 3/8	59.18	10.33	11.28	100 1/2
2 Nov. 1925	2.48 1/2	12.04 3/8	59.16	10.42 1/2	11.26	100 1/2
26 Oct. 1925	2.48 3/8	12.04 3/8	59.12 1/2	10.40	11.27 1/2	100 1/2
Muntpariteit	2.48 1/2	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
3 Nov. 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.82	35.58
4 " 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.80	35.50
5 " 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.79	35.44
6 " 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.81	35.40
7 " 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	—	—
9 " 1925	47.90	35.02 1/2	7.36	1.20	9.82	35.48 1/2
Laagste d.w. 1)	47.85	35.—	7.34	1.15	9.78	35.37 1/2
Hoogste d.w. 1)	47.92 1/2	35.15	7.39	1.25	9.87 1/2	35.65
2 Nov. 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.83	35.57 1/2
26 Oct. 1925	47.85	35.05	7.38	1.10	9.85	35.56
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopen hagen *)	Oslo *)	Hel sing-fors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
3 Nov. 1925	66.55	62.20	50.75	6.27	102 3/8	2.48 3/8
4 " 1925	66.55	61.95	50.65	6.26	102 3/8	2.48 3/8
5 " 1925	66.50	62.—	50.65	6.27 1/2	103 1/8	2.48 3/8
6 " 1925	66.45	61.92 1/2	50.50	6.26	103 3/8	2.48 3/8
7 " 1925	66.45	61.82 1/2	50.50	6.27	103 3/8	2.48 3/8
9 " 1925	66.45	61.85	50.45	6.26	103 3/8	2.48 3/8
Laagste d.w. 1)	66.40	61.60	50.30	6.24	102 1/8	2.48 3/8
Hoogste d.w. 1)	66.55	62.20	50.80	6.30	103 3/8	2.49
2 Nov. 1925	66.55	62.15	50.72 1/2	6.25	102 3/8	2.48 3/8
26 Oct. 1925	66.60	61.40	50.65	6.27	102 1/2	2.48 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/8

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
3 Nov. 1925	—	—	—	—
4 " 1925	4,84 $\frac{3}{8}$	4,05	23,80	40,25
5 " 1925	4,84 $\frac{7}{8}$	3,91	23,80	40,25
6 " 1925	4,84 $\frac{3}{8}$	4,03	23,80	40,25
7 " 1925	4,84 $\frac{11}{16}$	4,06	23,80	40,25
9 " 1925	4,85 $\frac{11}{16}$	3,96	23,80	40,25
27 Oct. 1925	4,84 $\frac{7}{8}$	4,17	23,80	40,24
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	24 Oct. 1925	31 Oct. 1925	2/7 Nov. '25 Laagste	7 Nov. 1925 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{17}{32}$
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 $\frac{3}{8}$	1/10 $\frac{3}{8}$	1/10 $\frac{3}{8}$	1/10 $\frac{3}{8}$
B. Aires ¹⁾ ...	d. p. \$	46 $\frac{13}{32}$	46 $\frac{7}{16}$	46 $\frac{13}{32}$	46 $\frac{11}{16}$
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/67 $\frac{3}{32}$	1/67 $\frac{3}{32}$	1/67 $\frac{3}{32}$	1/67 $\frac{3}{32}$
Constantin ..	Piast. p. £	857 $\frac{3}{4}$	857 $\frac{3}{4}$	850	865
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/5 $\frac{9}{32}$	2/5 $\frac{9}{32}$	2/4 $\frac{3}{8}$	2/5 $\frac{9}{32}$
Lissabon ¹⁾ ..	d. per Mil.	217 $\frac{3}{32}$	217 $\frac{3}{32}$	2 $\frac{3}{8}$	2 $\frac{9}{16}$
Mexico	d. per \$	25	25	24	25
Montevideo ¹⁾	d. per \$	50 $\frac{3}{8}$	50 $\frac{3}{8}$	50 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{4}$
Montreal ...	\$ per £	4.83 $\frac{7}{8}$	4.83 $\frac{3}{8}$	4.83 $\frac{1}{4}$	4.85
R. d. Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	7 $\frac{9}{16}$	7 $\frac{15}{32}$	7 $\frac{13}{32}$	7 $\frac{15}{32}$
Shanghai ...	Sh. p. tical	3/2 $\frac{5}{16}$	3/2 $\frac{5}{16}$	3/1 $\frac{3}{4}$	3/2 $\frac{3}{8}$
Singapore ...	id. p. \$	2/4 $\frac{3}{16}$	2/4 $\frac{3}{16}$	2/4 $\frac{1}{4}$	2/4 $\frac{3}{16}$
Valparaiso ²⁾	peso p. £	39.40	39.40	39.20	39.20
Yokohama ...	Sh. p. yen	1/8 $\frac{9}{16}$	1/8 $\frac{17}{32}$	1/8 $\frac{1}{2}$	1/8 $\frac{29}{32}$

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS³⁾

Londen ¹⁾	N.York ²⁾	Londen
2 Nov. 1925 ..	32 $\frac{3}{8}$	69 $\frac{3}{8}$
3 " 1925 ..	32 $\frac{3}{8}$	—
4 " 1925 ..	32 $\frac{3}{16}$	69 $\frac{3}{8}$
5 " 1925 ..	32 $\frac{1}{8}$	69 $\frac{1}{8}$
6 " 1925 ..	32 $\frac{1}{8}$	69 $\frac{3}{8}$
7 " 1925 ..	31 $\frac{1}{2}$	69 $\frac{3}{8}$
8 Nov. 1924 ..	35 $\frac{19}{16}$	69 $\frac{3}{8}$
20 Juli 1914 ..	24 $\frac{15}{16}$	54 $\frac{1}{8}$
2 Nov. 1925 ...	—	2 Nov. 1925 ...
3 " 1925 ...	—	3 " 1925 ...
4 " 1925 ...	—	4 " 1925 ...
5 " 1925 ...	—	5 " 1925 ...
6 " 1925 ...	—	6 " 1925 ...
7 " 1925 ...	—	7 " 1925 ...
8 Nov. 1924 ...	—	7 Nov. 1924 ...
20 Juli 1914 ...	—	20 Juli 1914 ...

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen	2 November 1925	9 November 1925
Saldo bij Nederl. Bank ..	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters ..	2.534.780,89	2.404.055,40
Voorschot op ult. Sept. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	65.390.361,16	65.390.361,16
Voorsch. aan de koloniën	18.683.168,89	16.365.294,38
Voorsch. a. h. buitenland	213.990.990,05	211.303.924,67
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	—	11.000.000,—

Verplichtingen.

Voorsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop ¹⁾	f 14.292.948,39	f 3.853.508,57
Schatkistprom. in omloop	161.831.000,—	161.509.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk. Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	18.140.463,50	17.710.904,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	43.781.128,68	44.503.265,71
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten	1.739.935,28	2.553.336,99

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	31 October 1925	7 November 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 9.887.000,—	f 7.604.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	44.650.000,—	44.650.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	9.588.000,—	9.359.000,—
Muntbiljetten in omloop	35.068.000,—	34.897.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds ..	6.222.000,—	6.222.000,—
Totaal	f 105.415.000,—	f 102.732.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 November 1925.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 44.047.411,47 Bijbnk. " 15.996.373,82 Ag. sch. " 27.012.743,13	f 87.056.528,42
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—
Idem eigen portef. ..	f 244.430.517,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. ..		244.430.517,—
Beleeningen	Hfdbk. f 44.850.865,47 incl. vrsch. Bijbnk. " 12.218.326,14 in rek.-crt. Ag. sch. " 76.713.332,— op onderp. f 133.782.523,61	
Op Effecten	f 131.822.568,61	
Op Goederen en Spec. ..	1.959.955,—	133.782.523,61
Voorschotten a. h. Rijk		1.694.752,72
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 59.185.300,—	
Muntmat., Goud ..	392.742.227,19	
	f 451.927.527,19	
Munt, Zilver, enz. ..	23.019.996,04	
Muntmat., Zilver ..	—	474.947.523,23
Effecten		
Belegging Res. fonds. f	6.481.932,79	
id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. ..	3.996.787,19	10.478.719,98
Gebouwen en Meub. der Bank		5.171.000,—
Diverse rekeningen		40.083.132,47
	f 997.644.697,43	

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	6.483.597,96	
Bijzondere reserve	12.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	912.479.075,—	
Bankassigatiën in omloop	1.249.943,64	
Rek.-Cour. f Het Rijk	—	
saldo's: { Anderen " 32.946.577,23		32.946.577,23
Diverse rekeningen		12.485.503,60
	f 997.644.697,43	

Beschikbaar metaalsaldo	f 285.067.095,94
Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking ..	95.731.976,77
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. ..	1.425.335.475,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.	

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Ander opsch. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
9 Nov. '25	451.928	23.020	912.479	34.197	285.067	50
2 " '25	435.870	23.127	940.046	38.583	262.715	47
26 Oct. '25	418.337	23.397	881.287	35.153	257.889	48
19 " '25	418.355	23.036	886.959	35.687	256.306	48
12 " '25	418.355	22.753	897.944	25.206	255.921	48
5 " '25	418.355	22.745	907.839	26.313	253.713	47
10 Nov. '24	481.506	11.621	972.360	22.566	293.639	49
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
9 Nov. 1925	87.057	3.000	133.783	244.431	40.083
2 " 1925	93.484	10.000	166.259	244.249	39.486
26 Oct. 1925	90.134	11.000	126.397	243.155	38.551
19 " 1925	90.920	13.000	128.992	243.881	38.762
12 " 1925	97.834	20.000	124.266	243.640	39.558
5 " 1925	101.591	22.000	126.493	243.429	41.428
10 Nov. 1924	154.780	18.000	180.058	51.612	140.676
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Ander opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
10 Oct. 1925 ..	972	1.762	891	979	248
3 " 1925 ..	977	1.788	516	983	341
26 Sept. 1925 ..	1.002	1.721	596	990	333
19 " 1925 ..	1.002	1.686	661	992	255
12 " 1925 ..	1.001	1.702	661	982	246
11 Oct. 1924 ..	1.120	1.557	934	1.034	369
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
7 Nov. 1925	186.250		342.000	40.000	109.850
31 Oct. 1925	186.250		338.500	45.500	109.450
24 " 1925	186.250		336.500	57.000	107.550
3 Oct. 1925	132.091	43.037	327.775	61.175	98.026
26 Sept. 1925	132.086	43.297	323.632	67.257	97.930
19 " 1925	132.276	42.869	324.926	58.994	99.093
12 " 1925	132.313	43.390	325.048	61.657	98.973
8 Nov. 1924	153.265	56.939	281.186	110.677	132.491
10 Nov. 1923	160.677	61.480	265.202	131.743	143.507
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
7 Nov. 1925		162.710		***	49
31 Oct. 1925		163.630		***	49
24 " 1925		174.790		***	47
3 Oct. 1925	17.329	24.650	109.049	59.314	45
26 Sept. 1925	17.173	29.582	107.102	61.520	45
19 " 1925	17.752	29.251	101.328	55.738	46
12 " 1925	17.752	29.008	102.290	58.870	46
8 Nov. 1924	34.537	17.377	103.567	35.584	53
10 Nov. 1923	37.865	24.171	92.107	44.254	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes			Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.	
4 Nov. 1925	149.047	141.442	293.480	56.250	242.249	
28 Oct. 1925	150.283	142.979	291.617	56.250	240.327	
21 " 1925	152.741	142.541	291.901	56.250	240.817	
14 " 1925	155.843	143.134	293.735	56.250	242.537	
7 " 1925	157.917	143.961	294.478	56.250	243.453	
30 Sept. 1925	160.467	144.775	293.004	56.250	242.188	
5 Nov. 1924	128.495	123.847	287.412	27.000 ²⁾	243.080	
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—	

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
4 Nov. '25	35.209	75.148	14.213	105.801	27.354	22 $\frac{1}{2}$
28 Oct. '25	30.179	74.149	11.106	102.615	27.054	23 $\frac{1}{2}$
21 " '25	32.379	74.111	9.618	109.182	29.950	25 $\frac{1}{2}$
14 " '25	28.822	68.229	8.455	109.182	9.618	29
7 " '25	33.742	69.238	9.547	103.413	32.459	28 $\frac{1}{8}$
30 Sept. '25	36.773	75.576	27.110	109.508	33.706	27 $\frac{1}{8}$
5 Nov. '24	40.458	78.592	16.406	109.352	24.397	19,39
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. a.j.d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
5 Nov. '25	5.548	1.864	311	566	31.400	5.161	4.468
29 Oct. '25	5.548	1.864	310	566	29.950	5.148	3.587
22 " '25	5.547	1.864	310	565	30.350	5.147	2.796
15 " '25	5.547	1.864	310	563	30.500	5.144	2.950
8 " '25	5.547	1.864	310	562	30.800	5.142	2.844
6 Nov. '24	5.545	1.864	303	572	23.100	4.820	5.832
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Parti-culieren	Staat
5 Nov. '25	17	6	2.578	48.011	2.368	16
29 Oct. '25	15	6	2.596	46.679	2.480	37
22 " '25	16	6	2.670	46.599	2.320	45
15 " '25	17	6	2.662	46.914	2.261	45
8 " '25	17	6	2.745	47.165	2.282	36
6 Nov. '24	25	9	2.726	40.705	1.922	17
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staats. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bijbut- tent. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
31 Oct. 1925	1.206,9	126,5	348,3	1.630,1	22,2
23 " 1925	1.204,7	124,4	323,5	1.311,5	14,0
15 " 1925	1.204,5	124,4	306,4	1.483,2	28,9
10 " 1925	1.174,7	94,6	321,4	1.636,0	13,7
30 Sept. 1925	1.174,7	98,6	318,9	1.717,3	56,4
31 Oct. 1924	694,2	240,0	231,4	2.339,7	33,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crf.	Diverse Passiva	Door Rijksb. geher- disc.
31 Oct. 1925	219,5	682,1	2.802,9	617,7	452,8	594,8
23 " 1925	216,9	789,5	2.395,2	814,8	450,5	746,3
15 " 1925	207,2	698,6	2.493,9	785,8	438,6	607,5
10 " 1925	207,1	555,4	2.607,8	645,1	435,3	542,0
30 Sept. 1925	202,3	460,0	2.649,1	620,2	429,5	531,5
31 Oct. 1924	77,7	951,8	1.780,9	708,7	1.003,1	255,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 31, 23, 15, 10 Oct., 30 Sept., resp. 273,8; 410,9; 319,2; 109,7; 120,2 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. saldi	Bele- en van teged in h. buitl.	Bele- en van prom. d. provincien	Binnen- landsche wissels	Bele- ningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crf. Parti-culieren
5 Nov. '25	394	85	480	1.110	630	5.200	7.636	306
29 Oct. '25	394	85	480	1.135	455	5.200	7.653	132
22 " '25	392	85	480	1.193	404	5.200	7.622	166
15 " '25	390	85	480	1.395	428	5.200	7.749	212
8 " '25	390	85	480	1.387	429	5.200	7.731	250
1 " '25	389	85	480	1.401	474	5.200	7.760	232
6 Nov. '24	356	85	480	1.304	493	5.250	7.658	227

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmid- del, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
21 Oct. '25	2.778,4	1.453,3	110,9	603,0	293,3
14 " '25	2.766,1	1.430,1	103,7	643,5	287,0
7 " '25	2.761,4	1.424,2	101,1	641,0	283,9
30 Sept. '25	2.760,0	1.436,1	105,6	633,2	268,3
23 " '25	2.765,5	1.454,4	105,4	640,7	238,5
16 " '25	2.772,7	1.537,6	109,0	487,9	212,0
22 Oct. '24	3.044,2	2.036,1	87,4	223,2	169,7

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings-perc. ²⁾
21 Oct. '25	323,8	1.694,9	2.283,9	116,6	69,8	72,6
14 " '25	336,2	1.715,5	2.288,2	116,5	69,0	71,7
7 " '25	324,1	1.701,1	2.283,1	116,5	69,3	71,8
30 Sept. '25	342,9	1.685,1	2.268,0	116,4	69,8	72,5
23 " '25	323,1	1.670,3	2.267,5	116,4	70,2	72,9
16 " '25	409,2	1.677,3	2.230,2	116,4	70,9	73,7
22 Oct. '24	582,8	1.751,7	2.202,0	111,9	77,0	79,2

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt- materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
14 Oct. '25	724	13.865	5.462	1.652	18.599	5.248
7 " '25	724	13.817	5.447	1.662	18.418	5.248
30 Sept. '25	725	13.832	5.440	1.649	18.423	5.234
23 " '25	725	13.632	5.416	1.648	18.093	5.189
16 " '25	727	13.598	5.464	1.628	18.293	5.185
15 Oct. '24	744	12.786	5.446	1.659	17.986	4.732

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 9 November 1925.

Gedurende de afgelopen berichtsweek is de voornaamste gebeurtenis te Londen de opheffing van het embargo op buitenlandsche leeningen geweest. De samenwerking tusschen de Britsche financieele instellingen is zoo effectief geweest, dat in 1925 geen enkele emissie ten behoeve van het buitenland plaats heeft gevonden en dat door de Dominions in de eerste negen maanden van het loopende jaar slechts 35½ miljoen pond sterling werd opgenomen tegen ruim £72 miljoen in het geheele jaar 1924. De Engelsche industrie verwacht, dat het provenu der thans weder te Londen te plaatsen leeningen althans ten deele voor orders aan de Britsche nijverheid zal worden aangewend. Ter beurze was men minder optimistisch, in verband met de kansen op een stroever geldmarkt, welke mogelijkerwijze een verhooging van den discontovoet zou kunnen medebrengen. Dientengevolge waren beleggingswaarden iets loomer van stemming. Voor het overige was de markt echter vrij vast, met uitzondering van de afdeling voor Fransche fondsen. Ter bescherming van de bezitters dezer papieren is thans een comité opgericht.

Te Parijs is de stemming vrij nerveus geweest, doordat in den loop van de achter ons liggende week de plannen van minister Painlevé officieus bekend zijn geworden. Zij hebben op de fondsenmarkt geen al te goeden indruk gemaakt, voornamelijk omdat de beide hoofdfactoren der nieuwe voorstellen een — volgens de meening van den minister tijdelijke — inflatie en het scheppen van een amortisatiekas met zware jaarlijksche heffingen omvatten. Het Fransche betaalmiddel is opnieuw gedaald en ook deze achteruitgaande beweging heeft de markt te Parijs zeer ongunstig beïnvloed. Naast groot aanbod voor Fransche fondsen werd dan ook ruime vraag voor buitenlandse papieren opgemerkt, waarbij aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij vooraan hebben gestaan.

Te Berlijn is de markt uitermate lusteloos geweest. Voor bijna alle afdelingen zijn thans koersen bereikt, welke een record, wat den lagen stand betreft, voor het loopende jaar beteekenen. In het algemeen kan men aannemen, dat binnenlandsche aandelen niet meer dan ongeveer 60 pCt. waard zijn van den koers, welken zij in het begin van dit jaar aantoonden. Staatsfondsen, welke nog in papieren Markten worden genoteerd zijn zelfs gedaald tot ongeveer één vijfde deel van de waarde in Januari van dit jaar. Ondanks dezen lagen koersstand zijn er deze week nog geen teekenen op te merken geweest, welke op een toename van den kooplust zouden kunnen duiden. Integendeel is de tendens tot het einde toe zwak gebleven. Zoowel de oneenigheid ten aanzien van de buitenlandsche politiek als de teleurstellende gang van zaken in tal van takken van nijverheid hebben deze houding van de beurs goeddeels te voorschijn geroepen.

Te New York is de stemming onveranderd levendig gebleven, waarbij slechts voor een aantal spoorwegwaarden een uitzondering dient te worden gemaakt. Tegen het einde van de berichtsweek echter trad een lichte aarzeling in. Toen het n.l. bekend werd, dat het embargo op buitenlandsche leeningen te Londen zou worden opgeheven, vreesde men dat een verhoging van het disconto te Londen — hetgeen een gevolg zou kunnen zijn van het onttrekken van groote bedragen aan de geldmarkt van Londen — ook een dergelijke politiek van de zijde van den Federal Reserve Board te New York zou kunnen uitlokken. In verband hiermede werden enkele realisaties opgemerkt, welke evenwel geen grooten invloed hebben uitgeoefend.

Ten onzent zijn geen gebeurtenissen van opvallenden aard te registreeren geweest. De *beleggingsmarkt* in het bijzonder is zeer kalm gebleven, bij een tendens, welke eerder iets naar verbetering neigde, althans voor de inheemsche soorten. Van de buitenlandsche waarden bleken obligaties Tsjechoslowakije goed gevraagd. Voor Mexicaansche en Braziliaansche papieren is de belangstelling iets verminderd. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105¹⁵/₁₆, 105⁷/₈, 105²⁹/₃₂; 4½ pCt. Ned. Ind. Werk. Schuld 1917: 98¹¹/₁₆, 99, 99¹/₁₆; 7 pCt. Ned. Indië: 101⁷/₁₆, 101⁹/₁₆, 101⁵/₈; 5 pCt. Mexico £100-1000: 8⁷/₈, 8¹³/₁₆, 8¹³/₃₂; 5 pCt. Brazilië 1903 £100: 77¹/₈, 76³/₈, 77³/₈.

Het meest op den voorgrond is de *suikermarkt* getreden. De grondtoon is hier beter geworden, doordat de V.J.S.P. omvangrijke afdelingen uit oogst 1926 tot stand heeft kunnen brengen en doordat de Cubanoteeringen zich hebben kunnen herstellen. De handel is echter zeer klein gebleven. Tegen het einde der berichtsweek ontstond een achteruitgang in koers over de geheele linie, in verband met de mededeelingen op de jongste buitengewone algemeene vergadering der H.V.A., waaruit bleek, dat de suikerwinsten over het jaar 1925 veel geringer zijn geweest dan die

over het jaar 1924. Ook aandelen H.V.A. konden zich aan de iets ongunstiger stemming niet onttrekken, hoewel bij dit fonds de verliezen onbelangrijk bleven uit de overweging, dat de maatschappij slechts een deel harer belangen in suiker heeft vastgelegd. De reactie duurde slechts kort, hoewel het hierna ingetreden herstel de meeste koersen niet meer tot het peil van enkele dagen geleden heeft kunnen brengen. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 156¹/₄, 154¹/₄, 153³/₈; Handels Verg. Amsterdam: 578¹/₂, 586¹/₂, 587; Java Cultuur Mij.: 322¹/₄, 321, 318; Ned. Ind. Suiker Unie: 212, 218, 213; Poerworedjo: 107¹¹/₁₆, 107¹/₄, 105³/₈; Tjepper: 573, 581, 570; Watoetoelis Poppoh: 650, 670, 669.

Rubberaandelen waren doorgaans vast, terwijl de omzetten in deze afdeling ook niet zijn ingekrompen. Het algemeene koerspeil varieerde niet zeer sterk; behoudens enkele uitzonderingen — gevolg van het feit, dat in de laatste dagen door beurs en publiek meer gespeurd wordt naar aandelen, welke de voorafgegane rijzing niet zoo krachtig hebben medegemaakt — waarbij het voordeelig koersverschil vrij groot is geworden, bleven de variaties tot enkele procenten beperkt. Amsterdam Rubber: 377¹/₄, 379³/₄, 377³/₈; Deli Batavia Rubber: 255¹/₂, 260, 257; Hessa Rubber: 459, 477¹/₂, 490; Indische Rubber Comp.: 400, 416, 423¹/₂; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 322, 315, 324; R'dam Tapanoeli: 169, 173¹/₄, 172; Sumatra Caoutchouc: 342, 346¹/₂, 344¹/₂; Serbadjadi: 394, 382, 397; Wai Sumatra: 371, 362, 376.

Voor *taksaandelen* is de belangstelling iets grooter geworden. Met name werden echter certificaten „De Oostkust” uit de markt genomen, voornamelijk nadat deze certificaten in de officieele notering, onder „groep A” zijn opgenomen. Arendsburg: 514¹/₂, 527, 529; Deli Batavia: 386, 392, 393¹/₂; Deli Mij.: 421¹/₂, 405 (ex div.), 405¹/₂; „de Oostkust”: 205, 215; Senembah Mij.: 470¹/₄, 473¹/₄, 476¹/₂.

Van *petroleumfondsen* bleken aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij vooral voor buitenlandsche rekening sterk te zijn gezocht. De marge tusschen de markt te Parijs en die te Amsterdam is vooral opvallend geweest, hetgeen zijn oorsprong vond in de groote vraag, welke in Frankrijk naar de aandelen is ontstaan en de beperkte markt, welke het fonds daar slechts kan vinden. Ook de Roemeensche soorten echter hebben een goede verbetering kunnen ondergaan, als gevolg van de berichten omtrent een bevroedigen gang van zaken inzake de regeling der schadevergoedingen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 361, 371¹/₂, 373¹/₂; Geol. Holl. Petroleum Cy.: 163¹/₂, 173¹/₂, 176; Kon. Petroleum Mij.: 391¹/₂, 401¹/₈, 399¹/₄.

Scheepvaart aandelen bleven veronachtzaamd, hetgeen zich heeft uitgesproken in een vrijwel ongewijzigd peil van de koersen. Holland Amerika Lijn: 62³/₄, 64, 63; Java China Japan Lijn: 107¹/₂, 112, 110; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 75, 78, 77¹/₄; Ned. Scheepvaart Unie: 155¹/₄, 157³/₄; Stoomvaart Mij. Nederland: 163³/₄, 170, 169¹/₂.

Ook *industriële fondsen* waren doorgaans zeer kalm, hoewel met een goeden onderton. Kunstzijdesoorten bleven eenigszins loom, doch de handel was gering. Jurgensaandelen waren onveranderd, bij een kleine markt. Centrale Suiker Mij.: 123, 123¹/₄, 123³/₈; Gerofabriek: 118¹/₄, 123, 121³/₄; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 153¹/₂, 151, 148¹/₂; Jurgens: 123³/₈, 126¹/₄, 122; Maekubee: 149¹/₄, 143, 147; Ned. Kunstzijdefabriek: 352, 346, 350, 345; Philips Gloeilampenfabriek: 404¹/₄, 399³/₄, 395¹/₄.

Mijnaandelen hebben een sterker bewogen verloop gehad. In den aanvang van de berichtsweek traden bijna alleen aandelen Singkep Tin Maatschappij naar voren, welke aandelen een belangrijke verbetering konden behalen. Tegen het slot echter breidde de geanimeerde stemming zich over meerdere fondsen der afdeling uit, waarbij echter aandelen Algemeene Exploratie Maatschappij vooraan hebben gestaan. Vooral dit fonds heeft een aanmerkelijke prijsstijging kunnen behalen. Alg. Exploratie Mij.: 127, 130, 137¹/₂; Singkep Tin Mij.: 245, 258, 250.

Bankaandelen waren vast, doch zonder noemenswaardige verschillen. Amsterdamsche Bank: 153³/₄, 159³/₈, 157¹/₄; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 74¹/₂, 76¹/₄, 76¹/₂; Koloniale Bank: 178, 179¹/₂, 175³/₈, 177; Ned. Ind. Handels Bank: 142¹/₄, 143¹/₂, 142³/₈; Ned. Handel Mij.: 143³/₄, 142¹/₂, 142¹/₈; R'damsche Bankvereniging: 69¹/₄, 68¹/₂, 68.

De *Amerikaansche afdeling* heeft bijna alleen aandacht getrokken door den handel in Intercontinental Rubber shares, welke in groote posten uit de markt werden genomen. Het fonds werd aan onze markt voortdurend ver boven pariteit New York verhandeld. Voor de overige fondsen bestond weinig aandacht. American Smelting & Ref. Cy.: 119¹/₁₆, 122¹/₂ (ex div.), 123; Anaconda Copper: 99¹/₄, 106¹/₂, 105¹/₄; Studebaker: 1690, 1657, 1645; United States Steel Corp.: 128³/₄, 138, 137; Erie: 35⁷/₁₆, 35¹/₂, 34³/₄; Baltimore & Ohio: 87, 86, 85; Union Pac. Railr.: 143¹/₄, 142³/₈, 143¹/₂; Wabash Railway: 39¹⁵/₁₆, 40¹/₂, 38²⁷/₃₂.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 10 November 1925.

De tarwemarkt heeft deze week een vasten grondtoon behouden. Wel zijn om verschillende redenen de termijnmarkten in Noord-Amerika na eenige fluctuaties wat lager gesloten, doch het hogere prijsniveau, dat in het laatst van October werd bereikt, is behouden gebleven. Slechts de hoogste prijzen, welke op enkele dagen der week te Winnipeg en Chicago voorkwamen, konden zich niet handhaven. Dit was het gevolg van iets beter weder in Canada, waardoor weder eenige voortgang kon worden gemaakt met het dorschen, en zeer gunstige berichten uit Argentinië. Daar was in het begin der week weder sprake geweest van vorst en te Chicago en Winnipeg werd dit dadelijk aangegrepen als een der redenen tot aanzienlijke prijsverhoging. Ook Argentinië was in die dagen hooger, doch ook nu weder was, evenals de voorafgaande week, de Argentijnsche verhoging, en blijkbaar dus ook de kans op vorstschade, van zeer korten duur en in verband daarmee was op 4 November ook Chicago en Winnipeg voor tarwe weder flauw, en vrij wat lager. Ook de regenval in Australië, welks uitblijven onlangs de vaste stemming in Noord-Amerika in de hand gewerkt had, was, nu bij eindelijk kwam, een der oorzaken der reactie in de uitvoerlanden. Ook grotere werschepingen van Rusland dan men verwacht had, werkten daartoe mede, doch aan de Europeesche markt bleef speciaal wat Engeland betreft op de meeste dagen der week de vraag voor Canadeesche tarwe goed. Wel fluctueerden de prijzen vrij sterk en veroorzaakte sterker aanbod uit Canada, toen het weder wat beter werd, wel eenige prijsverlaging, doch op den omzet had dit niet veel invloed. Slechts viel te constateeren, dat de zaken aan de Engelsche markt de allerlaatste dagen bij de wat gemakkelijker houding van Chicago en Winnipeg minder levendig werden. De tarwe-voorraden in Engeland blijven echter klein en bedragen nauwelijks de helft van die van het vorige jaar om dezen tijd. De wereldverschepingen waren deze week niet groot en bleven aanzienlijk beneden die van de vorige week, wat de Engelsche markt steunde, evenals berichten omtrent goede vraag uit Japan. Nu het aanbod uit het restant van den laatsten Australischen oogst niet groot meer is, heeft Japan reeds eenigen tijd zijn invoerbehoefte aan tarwe gedekt in Canada, terwijl daarheen ook van den nieuwen Australischen oogst vrij geregeld zaken worden gedaan. Gedeeltelijk schijnt dit in verband te staan met verkoopen van meel uit Japan naar China, nu in Mandsjoerije de oogst niet meevalt. Voor andere soorten dan Canadeesche tarwe is nog altijd in Europa de markt beperkt. Engeland, dat het eenige Europeesche land is waarheen geregeld goede vraag voor tarwe bestaat, koopt bij voorkeur manitoba's en naar het vasteland bestaat eigenlijk ook slechts voor deze tarvesoort belangstelling van eenige beteekenis. Wel wordt de Russische tarwe, die in West-Europa aankomt, geregeld afgenomen evenals de beperkte hoeveelheden Argentijnsche,

doch evenals de laatste weken steeds het geval was, blijft Canadeesche tarwe bij voortdurende de markt beheerschen. Op het vasteland wordt in bescheiden mate door Duitschland gekocht, terwijl ook in Nederland en België geregeld vraag bestaat al is die dan ook van veel geringeren omvang dan in Engeland. Duitsche en Poolse tarwe blijven aangeboden en ook daarvoor bestaat de beste vraag in Engeland, waarheen geregeld zaken worden gedaan. Ook de West-Europeesche invoerlanden van het vasteland betrekken wel tarwe van Duitschland en Polen, doch van grooten omvang zijn die zaken niet. De tarwemarkt blijft over het algemeen een onzeker karakter behouden ten gevolge van het gebrek aan betrouwbare gegevens omtrent den uit Rusland te verwachten uitvoer en bovendien omdat de toekomstige loop van den tarweprijs vooral afhangt van het weder in Australië en Argentinië. Door den regen in Australië zijn de verwachtingen daar wel verbeterd, doch dit geldt niet voor het geheele Gemeenebest, daar bijvoorbeeld in Victoria de regenval nog onvoldoende is geweest. In Argentinië zijn de vooruitzichten bij voortdurende uitstekend en ten slotte zijn in den loop der week de tarweprijzen aan de Argentijnsche termijnmarkten slechts weinig veranderd. Voor den nieuwen oogst was de termijnmarkt te Buenos Aires 15 en te Rosario 5 centavos per 100 KG. hooger.

Ook in Noord-Amerika waren na de fluctuaties, welke in den loop der week plaats vonden de prijzen aan de termijnmarkten te Chicago en Winnipeg op 9 November slechts weinig veranderd tegenover een week te voren. Op laatstgenoemden datum (2 Nov.) echter had tegenover de laatste markt van October een vrij sterke prijsverhoging plaats gevonden, die vrijwel geheel behouden bleef.

Rogge was in Duitschland bij voortdurende flauw en dagelijks werd tot lagere prijzen aangeboden. De vraag was echter voor het aanbod niet voldoende en ofschoon wel geregeld verkoopen naar de Noordsche landen, Nederland en een enkelen keer naar België plaatsvonden, waren de zaken niet voldoende om de prijsdaling tegen te gaan. Ten opzichte van tarwe mag men wel vermoeden, dat in Duitschland de kans bestaat op een te grooten uitvoer, zoodat in de tweede helft van dit seizoen een gedeelte der uitgevoerde tarwe weder door invoer zal moeten worden vervangen. Dit zou dan het gevolg zijn van het tegenwoordige gebrek aan geld, dat tot te sterken verkoopsdrang leidt. Ongetwijfeld is het ook de geldschaarschte, welke het aanbod van rogge zoo groot doet zijn, doch bij de groote hoeveelheden rogge, die behalve in Duitschland ook in Polen en waarschijnlijk in Rusland beschikbaar zijn, bestaat er voor deze graansoort minder kans, dat ook hiervan later invoer in Duitschland noodig zal zijn om een door te grooten uitvoer ontstaan tekort aan te vullen. Slechts uitbreiding van het gebruik van rogge als broodgraan in Duitschland ten koste van tarwe zou daarin misschien verandering kunnen brengen, doch tot nog toe valt van terugkeer tot het verbruik van roggebread in Duitschland weinig te bespeuren. Dat in Rusland zeer veel rogge voor uitvoer

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mais Nov.	Lijnzaad Nov.
7 Nov. '25	148 3/8	75 1/8	38 1/2	12,20 ¹⁾	8,10 ¹⁾	18,45
31 Oct. '25	146 3/8	73 3/4	38 1/2	12,10	7,85	18,25
7 Nov. '24	150 1/8	108 3/8	51 3/8	15,70	11,50	23,05
7 Nov. '23	107 1/8	73	41 3/8	12,55	10,15	25,70
7 Nov. '22	115	69 3/8	42 1/8	11,65 ¹⁾	7,55 ¹⁾	17,45 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

¹⁾ Per December.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	9 Nov. 1925	2 Nov. 1925	10 Nov. 1924
Tarwe*	** 13,75	15,75	16,25
Rogge (No. 2 Western) ..	9,60	9,60	14,50
Mais (La Plata)	197,—	190,—	241,—
Gerst (48 lb. malting) ..	180,—	192,—	248,—
Haver	10,25 ⁴⁾	10,70 ⁴⁾	12,75 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ..	14,30	13,70	14,75
Lijnzaad (La Plata)	430,—	415,—	487,—

¹⁾ per 100 KG. ²⁾ per 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG. * No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴⁾ Canada No. 3. ** Manitoba III.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1/7 Nov. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1/7 Nov. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	41.794	1.066.960	1.099.328	—	20.966	38.043	1.087.926	1.137.371
Rogge	10.831	249.407	506.732	—	450	3.775	249.857	510.507
Boekweit	847	19.028	19.097	—	—	528	19.028	19.625
Mais	11.430	658.508	651.462	3.077	66.667	97.355	725.175	748.817
Gerst	5.979	228.154	277.568	325	10.131	31.880	238.285	309.448
Haver	9.306	189.207	213.670	—	252	1.196	189.459	214.866
Lijnzaad	3.768	198.988	207.103	2.553	52.976	58.040	251.964	265.143
Lijnkoek	3.654	164.691	175.054	—	—	700	164.691	175.754
Tarwemeel	2.535	105.147	218.996	522	16.934	26.082	122.081	245.078
Andere meelsoorten	277	8.090	6.751	—	—	—	8.090	6.751

beschikbaar is, zou men uit de uitvoercijfers der laatste weken niet opmaken, doch de Russische berichten over groote rogge-voorraden blijven voortduren in tegenstelling met die over tarwe. Daarvan schijnt werkelijk de hoeveelheid kleiner te zijn dan eerst was verwacht. Overigens is juist deze week veel meer rogge dan te voren uit Rusland verscheept, doch het valt natuurlijk niet te zeggen of met deze grotere verschepingen zal worden voortgegaan. De vraag voor Noord-Amerikaansche rogge was deze week in Europa zeer klein, doch door de over het algemeen vaste tarwemarkt kon de roggeprijs zich te Chicago goed handhaven en op 9 November was het slot te Chicago ongeveer onveranderd tegenover den 2den.

Maïs is in den loop der week vaster geworden, waartoe vooral betere vraag in Engeland heeft bijgedragen. Aanvankelijk was die vraag nog niet groot. De Argentijnsche markt was namelijk in de eerste dagen buitengewoon vast, waarschijnlijk onder den invloed der tarwe, doch toen men in Europa niet bereid bleek de hoogere prijzen te betalen en de tarwemarkt inzakte, ging ook de prijsverhoging voor maïs spoedig weder verloren. Daarbij waren de verschepingen van maïs in Argentinië van flinken omvang en werd ook uit Zuid-Afrika veel maïs verscheept, terwijl van den Balkan op afluading in de wintermaanden en het voorjaar geleidelijk nog wat lager werd aangeboden. Dit alles viel samen met uitbreiding der vraag, zoowel voor stoomende maïs als voor afluading en in Engeland, waar men eerst meer belangstelling had getoond voor Donausoorten; verbeterde nu ook de vraag voor Plata-maïs en een aantal ladingen werd aan de Engelsche markt verhandeld, terwijl ook parcels daar meer belangstelling vonden. Naar Nederland, België en Scandinavië werden flinke zaken gedaan in maïs van den Balkan op verwijderde posities en ook in Oostenrijk kocht men Zuid-Slavische maïs ter levering in het voorjaar. Spoedig kreeg de markt in Argentinië weder een vaster aanzien en de laatste dagen der week betaalde men in Engeland evenals in Nederland en België voor Plata-maïs betere prijzen, evenals ook voor Donausoorten in spoedige posities meer belangstelling bestond. Zuid-Afrikaansche maïs kon eveneens speciaal naar Nederland wat hoogere prijzen bedingen. Over het algemeen heeft dus de maïsmarkt de laatste dagen een wat beter aanzien, doch Zuid-Slavië en Bulgarije, waar de maïsogst zeer goede resultaten heeft, blijven bij voortdurend met ruim aanbod aan de markt. Van Noord-Amerika zijn de exportzaken van maïs tegenwoordig van weinig beteekenis daar hiervoor de prijzen in vergelijking met die van Oost-Europa te hoog zijn. Chicago was voor maïs onder den invloed van tarwe in het begin der week vaster, doch de prijsverhoging zette niet door en het slot op 9 November was 1 dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren.

Gerst was deze week weder flauw, daar de zeer groote verschepingen van Rusland en Noord-Amerika der vorige week haar druk nog bleven uitoefenen. Wel werd deze week uit beide uitvoerlanden zeer veel minder verscheept, doch eene herleving der zaken uit Noord-Amerika had dit nog niet ten gevolge. Eerst zullen in de invoerlanden de zeer groote hoeveelheden gerst, die nog onderweg zijn, moeten hebben verwerkt. Te Winnipeg was de termijnmarkt voor gerst flauw, daar de Amerikaansche vraagprijzen zich ver boven de in Europa geldende verhieven, doch tot zaken leidde die verlagend niet.

Haver blijft stil en aan de Engelsche markt kwamen zelfs dagen voor, waarop geen enkele zaak in haver werd gerapporteerd. Ook op het vasteland is in haver de omzet klein.

SUIKER.

De vaste stemming, die zich einde October van de suikermarkten meester maakte, kan zich ook gedurende de afgelopen week handhaven en de omzetten waren, vooral op de termijnmarkten, zeer belangrijk.

Nadat de noteeringen op de termijnmarkt in Amerika opgelopen waren als volgt:

	Sp. C.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week	3.83	2.14	2.21	2.32	2.43
Opening verslagweek	3.90	2.21	2.27	2.38	2.49
Hoogste punt verslagweek	3.96	2.22	2.29	2.40	2.51
trad een kleine reactie in en sloot de markt resp. op		3.96	2.19	2.25	2.36
			2.46		

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 31.000 tons, de versmeltingen 50.000 tons en de voorraden 63.000 tons.

Ook op bij effectieve suiker geïnteresseerden bleef de opgewekte stemming niet zonder invloed en toonden raffinadeurs wat meer belangstelling. Afdoeningen van prompte Cubasuiker vonden plaats tot 2.1/8 d.c. c. & fr. New York, terwijl naar Europa Sh 10/9 cif genoteerd werd.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 31 Oct.	31.676	3.191	7.522
Tot. 1 Dec. '24-31 Oct.	4.859.920	3.880.772	3.472.740
Weekexport 31 Oct.	70.976	24.556	53.459
Totale export 1 Jan.-31 Oct. ...	4.405.516	3.736.350	3.386.480
Totale voorraad op 31 Oct.	460.709	145.422	86.266

In Europa komt de buitensuikeroogst geregeld binnen. Volgens Licht zouden thans lagere temperaturen gewenscht zijn.

In Engeland verhoogden raffinadeurs hunne prijzen deze week in totaal met 9 d.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitsland 1 Oct.	18.000	2.000	208.000
Tsjechoslowakije 1 Oct.	35.000	7.000	9.000
Frankrijk 1 Oct.	47.000	47.000	42.000
Nederland 1 Oct.	80.000	28.000	16.000
België 1 Oct.	18.000	11.000	15.000
Engeland 1 Oct.	294.000	148.000	257.000
Europa..	492.000	243.000	547.000
V.S. Atlant. havens 4 Nov. ..	63.000	46.000	81.000
Cuba 31 Oct. alle havens....	461.000	145.000	86.000
Totaal	1.016.000	434.000	714.000

als die op Java, waar de V. I. S. P. elken dag groote hoeveelheden suiker uit oogst 1926 aan exporteurs verkochten tot f 9.— voor No. 25 en hooger, f 8.— voor No. 16 en hooger en f 7.75 voor No. 12 en 14. Totaal werden ongeveer 7.000.000 picols tot deze prijzen afgedaan, op welke basis Britsch-Indië grooten kooplust toonde. Tegen het einde der week verminderde de vraag uit die richting. Disponibele tweedehandsch partijen waren intusschen verhandeld tot prijzen olopend tot f 9.3/8 voor 0,25 & hooger, waarna koopers zich terugtrokken.

In de dezer dagen gehouden vergadering van leden der V.I.S.P. werd besloten: 1º. de overeenkomst te verlengen tot ulto. December 1927; 2º. de picol als gewichtseenheid te laten vervallen en te vervangen door metrieke gewichten.

Ook hier te lande konden prijzen belangrijk verbeteren wegens uitgebreiden kooplust. Door realisatie aanbod trad toen eene gevoelige reactie in, doch daarna openbaarde zich weder eene betere stemming op de markt, welke sloot op:

f 16 1/8	voor December (aanbod)
„ 16 3/4	„ Mei (gedaan)
„ 17 1/8	„ Augustus (genoteerd)

De omzet bedroeg deze week 9700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.f. Nov./Dec.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
9 Nov. '25	f 16 9/16	31/9	12/7 1/2	10/6	4,02
2 „ '25	„ 16 7/16	31/3	12/1 1/2	10/1 1/2	3,90
9 Nov. '24	„ 20 1/8	40/6	19/-	22/-	5,46
9 Nov. '23	„ 28 1/16	58/9	22/9	22/-	6,91
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 13/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 13/32 1				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 4 November 1925.

Prijzen van Amerikaansche katoen waren sedert ons laatste bericht vast tot jl. Vrijdag, toen prijzen in New York 60 punten daalden, waarop Liverpool Zaterdag reageerde, met een daling van 23 tot 26 punten. Terwijl Liverpool op Maandag vrij vast bleef, stegen prijzen in New York van 50 tot 60 punten, speciaal door steun van speculanten. Het is wel vermeldenswaard, dat jl. Maandag op een moment Liverpoolfutures voor alle maanden van dit seizoen lager dan 10 d. noteerden, terwijl Mid-American 9,93 bereikte, het laagste punt sedert 2 Maart 1922. Gisteren echter, volgden prijzen het voorbeeld van New York en noteerde het slot van de loopende maand 28 punten hooger. Er worden flinke hoeveelheden katoen aangevoerd, welke vlot in consumptie gaan. Egyptische soorten zijn flauwer. De oogstberichten schijnen op een goede oogst te

wijzen, doch ondanks de steun van de Regeering is de Alexandriëmarkt niet vast gestemd. De premie voor Novemberfutures over Januari wordt te groot beschouwd, waardoor verkoopen slechts gering zijn.

In de Amerikaansche garemarkt rapporteeren spinners van grovere nummers weinig activiteit onder koopers en er wordt niet veel gedaan. Voor mediumnummers, zoowel twist als weft, luidt het oordeel verschillend; enkelen rapporteeren slechts weinig zaken, terwijl anderen daarentegen flinke posten schijnen te hebben geboekt en ook de margins iets beter zijn. In getwijnde garens gaat goed wat om voor binnenlandsch gebruik, en ook zijn er aanvragen voor Rusland in de markt. De andere markten zijn rustig. De Egyptische soorten zijn flauwer, doch worden slechts weinig verkocht. Voorraden schijnen bij fabrikanten slechts klein te zijn, daar alleen orders, zoowel voor twist als weft, voor directe behoefte geplaatst worden. Over getwijnde garens valt slechts weinig te vermelden; koopers schijnen een vastere markt af te wachten en inkooppen beperken zich tot directe behoefte.

Alles wel beschouwd, heeft de doekmarkt niet zoo'n verandering ondergaan als men bij de geweldige prijsdaling van het ruwe materiaal wel had kunnen verwachten. Van Indië komt nog steeds een zeer behoorlijke vraag binnen en hoewel er niet een bepaalde soort is, die bijzonder op den voorgrond treedt, zijn er toch flink wat orders in dhooties en diverse gebleekte goederen geplaatst. Het is bepaald een goed teken, dat deze aanvragen steeds toenemen, terwijl er ook meer belangstelling begint te komen voor fancy- en ander artikelen. Dit geldt ook voor Rangoon, de Straits, Zuid-Amerika en de kleinere markten, hoewel ongelukkigerwijze China niet zoo sterk reageert. Enkele fabrikanten rapporteeren, dat zij flinke zaken gedaan hebben, doch over het algemeen genomen is het nog rustig. Koopers schijnen zich nog afzijdig te houden, doch elke reactie in katoen doet meer vraag verwachten en wij gelooven, dat in verband hiermede gisteren wat meer geboekt is en de toon vaster was.

28 Oct. 4 Nov. Oost. koersen. 27 Oct. 3 Nov.

Liverpoolsnoteringen. T.T. op Br. Indië $1/6\frac{1}{8}$ $1/6\frac{1}{8}$
F.G.F. Sakellaridis 22,85 21,90 T.T. op Hongkong $2/5\frac{1}{2}$ $2/4\frac{1}{2}$
G.F. No. 1 Oomra 8,05 7,80 T.T. op Shanghai $3/2\frac{1}{2}$ $3/1\frac{1}{2}$

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	6 Nov. 1925	30 Oct. 1925	23 Oct. 1925	7 Nov. 1924	6 Nov. 1923
New York voor Middling ...	21, — c	19,75 c	21,80 c	23,75 c	34,50 c
New Orleans voor Middling	19,82 c	18,47 c	20,80 c	22,95 c	33,25 c
Liverpool voor Middling ...	10,49 d	10,35 d	11,27 d	13,25 d	19,68d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 30 Oct. '25	Overeenkomstige periode	
		1924	1923
Ontvangsten Gulf-Havens.	3637	3118	2784
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	561	616	574
„ „ 't Vasteland etc.	1369	1074	1072
„ „ Japan	241	190	165

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	30 Oct. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	1367	1175	734
Binnenland	1510	1189	1074
New York	40	215	35
New Orleans	418	278	139
Liverpool	229	179	166

KOFFIE.

Ook ditmaal wederom een week van zeer kleine fluctuaties in de prijzen en van beperkten omzet. De wisselkoers in Brazilië bleef ongeveer stationnair, de aanbiedingen van daaruit, zoowel als die uit Indië ondergingen bijna geen verandering en de stemming bleef kalm met een vasten ondertoon.

Van Brazilië werd deze week vernomen, dat het Permanente Comité tot Verdediging van de Koffie den loopenden Santos-oogst raamt op 7.000.000 balen, welk cijfer behoort

tot de laagste ramingen, tot nu toe ontvangen. De voorraad in de pakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo bedroeg volgens officieele opgave op 28 October l.l. 3.524.000 balen tegen 3.315.000 balen op 21 October.

Volgens de op 3 dezer uitgekomen statistiek van de Makelaarsfirma G. Duuring & Zoon te Rotterdam is in October de Invoer geweest als volgt:

	1925	1924	1923
in Europa	835.000 bn.	1.016.000 bn.	1.022.000 bn.
in Ver. St. v. Amerika	831.000 „	1.056.000 „	1.069.000 „
Totaal	1.666.000 bn.	2.072.000 bn.	2.091.000 bn.

De Afleveringen in October waren:

	1925	1924	1923
in Europa	807.000 bn.	1.088.000 bn.	1.091.000 bn.
in Ver. St. v. Amerika	964.000 „	1.043.000 „	1.046.000 „
Totaal	1.771.000 bn.	2.131.000 bn.	2.137.000 bn.

Vanaf 1 Januari tot 31 October waren in Europa en de Ver. Staten van Amerika te zamen:

	1925	1924	1923
de Invoeren	15.545.000 bn.	17.213.000 bn.	14.952.000 bn.
de Afleveringen	15.621.000 „	17.332.000 „	15.761.000 „

De totale Invoeren waren dus in October van dit jaar ruim 400.000 balen kleiner en de Afleveringen waren ongeveer 360.000 balen kleiner dan in de beide vorige jaren.

Voor de eerste tien maanden van het jaar bleven de Invoeren niet minder dan 1.668.000 balen onder die van 1924, terwijl zij slechts 593.000 balen stegen boven die van 1923. Voor diezelfde tien maanden waren de Afleveringen 1.711.000 balen minder dan in 1924 en zelfs nog 140.000 balen minder dan in 1923. De loome gang van zaken in dit jaar weerspiegelt zich wel duidelijk in bovenstaande cijfers, al zou men ook geneigd zijn er tevens uit af te leiden, dat de onzichtbare voorraden bij zooveel kleinere Afleveringen nergens van veel beteekenis kunnen zijn, en de consumptie dus waarschijnlijk spoedig gedwongen zal zijn in de markt te komen om hare voorraden aan te vullen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 November 5.209.000 balen tegen 5.230.000 balen op 1 October en 5.759.000 balen verleden jaar. (In deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, welke bedroegen 3.524.000 balen op 28 October 1925 en 1.892.000 balen op 1 September 1925).

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 107/- à 108/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 109/- à 111/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 86/- à 87/- en voor December/Januari-verscheping 1/- à 2/- lager.

In Robusta op aflading-ging deze week niet veel om. Op het oogblik zijn de aanbiedingen van Indië:

Palembang Robusta, Nov./Dec. verscheping, 47½ à 47¾ ct.
W.I.B. f.a.q. „ Jan./Mrt. „ 55 ct.

alles per ½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht; netto contant.

De officieele loco-noteringen, die sedert 6 October onveranderd gestaan hadden op 70 ct. voor Superior Santos en 61 ct. voor Robusta, werden op 5 dezer 3 cents verlaagd en gebracht op 67 ct. en 58 ct., welke cijfers in overeenstemming zijn met de reeds sedert eenigen tijd alhier geldende waarde. Terwijl loco dus van 6 October tot 5 November ca. 4½ à 5 pCt. daalde, zijn aan de termijnmarkten te Rotterdam en Amsterdam in hetzelfde tijdsverloop de noteringen gestegen en wel voor de maand December ½ à 1½ ct. en voor de latere maanden zelfs niet minder dan 3½ à 4 ct. (ca. 6½ à 9 pCt.) bij het Santos-contract en 2½ à 3 ct. (ca. 4½ à 7 pCt.) bij het Gemeugd contract. Wanneer men nu nagaat, dat in diezelfde dertig dagen de kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië voor Santos-Koffie ongeveer 2½ à 5 pCt. zijn opgelopen en voor de Rio-Koffie ongeveer 4½ à 5½ pCt. zijn gedaald en dat van Indië de offerten van Palembang en andere ongewassen Sumatra Robusta-soorten zoo goed als onveranderd zijn gebleven, terwijl de aanbiedingen uit den nieuwen oogst van Centraal Amerika voor gewassen Koffie's (Nov./Dec. of Jan./Mrt.-verscheping) in de meeste gevallen 2 à 5 pCt. zijn gestegen, dan blijkt uit een en ander wel zeer scherp, hoe buitengevoen verward de toestand van de koffiemarkt in den laatsten tijd is en tevens, hoe moeilijk de tegenwoordige stand van zaken is voor den handel, wanneer uit voorzichtigheid op de termijnmarkt is afgegeven tegen voorraden, geheel afgezien van de bezwaren, die toch altijd verbonden zijn aan dergelijke arbitrages, wanneer de prijzen aan de termijnmarkt een belangrijk déport aanwijken.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
10 Nov. 56½	53	51½	48½	53	50	48½	46¾
3 „ 56¾	53¾	51¾	49¾	53¾	50¾	48¾	47½
27 Oct. 56¼	53½	51½	50	53½	50½	48½	47¼
20 „ 55¼	51½	49½	47½	52¼	48½	46¾	45½

De slotnoteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
9 Nov.	\$ 18,21	\$ 17,30	\$ 17,—	\$ 16,15
2 „	„ 18,30	„ 17,45	„ 17,05	„ 16,15
26 Oct.	„ 18,45	„ 17,45	„ 16,88	„ 15,90
19 „	„ 17,93	„ 16,52	„ 15,75	„ 14,70

Rotterdam, 10 November 1925.

THEE.

In de afgelopen week viel er nagenoeg geen verandering te constateeren op de theemarkt. De prijzen voor de goede soorten konden zich ten volle handhaven, alleen de ordinaire kwaliteiten moesten hier en daar iets van den prijs laten vallen.

Vermelding verdient de mededeeling van de Indian Tea Association over den Britsch-Indischen thee-oogst. Voor October van dit jaar zou de oogst 9 miljoen lbs. minder zijn dan die van verleden jaar. Waar September reeds een vermindering te zien heeft gegeven van 10 miljoen lbs., ten opzichte van verleden jaar, is er dus van het avans van den Britsch-Indischen oogst, dat op ult. Augustus 21 miljoen lbs. boven 1924 bedroeg, reeds 19 miljoen lbs. ingehaald, zoodat op ult. October de vermeerdering ten opzichte van verleden jaar nog slechts 2 miljoen lbs. bedroeg. Het laat zich dus aanzien, dat uit dezen hoofde, de voorraden in Engeland niet verder zullen toenemen.

De verschepingen uit Ceylon naar het Vereenigd Koninkrijk in de tweede helft van October geven een vermindering tegenover verleden jaar te zien van 3 miljoen lbs. (6 miljoen lbs. in 1924 tegenover 3 miljoen lbs. in 1925). Amsterdam, 9 November.

RUBBER.

In overeenstemming met het plan „Stevenson” werd per 1 November het voor uitvoer vrij te geven kwantum rubber met 10 pCt. verhoogd, zoodat dit kwantum thans 85 pCt. bedraagt, hetgeen algemeen als een hausse factor werd beschouwd.

Tegen verwachting bleef de markt echter kalm, terwijl ook het verdere verloop weinig fluctuaties vertoonde.

De belangstelling is hoofdzakelijk voor prompte levering en wel uitsluitend van Amerikaansche zijde.

De slotnoteringen luiden:

Ia Crêpe:		einde voorafgaande week:
November	259 ct.	259 ct.
November/Dec.	257½ „	258 „
Januari/Maart	241 „	240½ „

9 November 1925.

STEENKOLEN.

De markt in Engeland is bij voortduring vast gebleven en vooral uit Durham worden dagelijks groote verkoopen bericht tegen stijgende prijzen. In Cardiff daarentegen zijn concessies te verkrijgen. In het algemeen moet de markt daar naar beneden, omdat zij bij de groote prijsdalingen van den laatsten tijd niet in die mate is meegegaan als de andere kolendistricten in Engeland.

Op den voorgrond van de belangstelling staan de verschepingen van huisbrandkolen en gebroken cokes naar de Oostkust van de Vereenigde Staten. De Amerikanen koopen op een schaal als tot dusver nog niet is voorgekomen, zoodat van Cardiff, de Oostkust van Engeland als van Westfalen en Holland. De staking in de anthracietmijnen in de Vereenigde Staten duurt onverzwakt voort en ook zijn sommige vetkolen produceerende mijnen er reeds door getroffen.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 10,75
Durham Ongezeefde	„ 11,25
Cardiff Ongezeefde	„ 12,75
Schotsche Gezeefde	„ 10,—
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 12,75
Westfaalsche Vetsfönder	„ 11,75

Westfaalsche Vetstukken	f 14,—
„ Smeenootjes	„ 13,50
„ Gasvlamfönder	„ 11,75
„ Gietcokes	„ 16,75

alles per ton van 1000 KG., franco station R'dam/A'dam.

Westfaalsche bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,—. Markt prijshoudend. 10 November 1925.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was flauw gestemd en in vele gevallen was het moeilijk de vrachten te handhaven. Van Montreal naar U. K., inclusief Ierland, werd voor spotprompte belading betaald van 3/3 d. tot 3/6 d. per qtr. zwaar graan, terwijl de St. Lawrence 22½ cents per 100 lbs. betaalde naar één haven Griekenland, per November. Van de Northern range bedong een handige boot 13 cents naar de Antwerpen/Hamburg range, optie Middellandsche Zee 16 cents of Adriatische Zee 17 cents voor December belading. Het feit, dat Lijnruimte aan de markt was tegen 12 cents, Rotterdam, heeft een depreciatie te weeg gebracht wat continentale bestemmingen betreft. De Gulf bleef, als voorheen, zonder zaken.

Gedurende het grootste gedeelte der week was van Cuba veel vraag naar booten voor suikerladingen en November/December tonnage van ongeveer 4000 tons bedong 18/- U. K./Continent, terwijl 6000 tons naar Rotterdam direct werden gedaan tegen 17/9. Ook naar het Oosten worden ladingen van Cuba aangeboden en naar Moji/Yokohama range of Shanghai werd \$ 6.25 één, \$ 6.50 twee en \$ 6.75 drie havens betaald.

De markt van de North Pacific verbeterde zich niet; aanbod van tonnage tegen 31/3 per Nov./Dec. en 32/6 per Dec./Jan. werd niet geaccepteerd. Parcels werden geboekt per prompt tegen 22/6 tot 30/- voor verschillende posities tot December/Januari.

De markt van de River Plate werd tegen het einde der week iets vaster en is momenteel voor alle posities veel beter. De laatste bevrachting van Upriver is 18/6 naar U. K./Continent, prompte belading, en van Below Bar 16/- Continent, 16/3 U. K. Voor nieuwe oogst belading werd bevracht tegen 21/6 per Februari/Maart. Van Buenos Aires naar Chili werd een handige boot gedaan tegen 17/-.

Van de Chilisalpetervrachtenmarkt is nog geen verbetering te vermelden. Er werden 2000 tons geboekt naar Liverpool/Glasgow/Avonmouth tegen 25/- minus 2½ pCt. commissie. Een groote lading werd bevracht naar de Vereenigde Staten per 22 Dec./15 Jan. (Galveston/Boston range) tegen \$ 4.75 Gulf, \$ 5.— Atlantische havens.

De markten van het Oosten bleven, op 1 of 2 uitzonderingen na, flauw gestemd. De eenige afsluiting van Wladivostok is een 7500 tonner naar Rotterdam/Hamburg tegen 34/6, optie Hull 35/- of Scandinavië 36/3, per December. In olie is iets meer vraag. Saigon is flauw en er zijn slechts eenige parcels „rice-meal” naar Liverpool in de markt. Ook Australië was kalm. Een handige boot werd gedaan van Zuid-Australië/Victoria/Sydney naar Alexandrië tegen 41/3, optie Middell. Zee/U. K./Continent 46/-.

De suikerbevrachting van Queensland was levendig en tonnage van 6/7000 tons werd bevracht naar Londen, Liverpool, Greenock, per Nov./Dec., op basis van 43/9 van 3 havens naar één: Burmah en Britsch-Indië bleven zeer kalm, terwijl ook de vraag naar tonnage voor mais van Zuid-Afrika gering was.

Mauritius was tamelijk levendig en bevrachtte booten van 75/8000 tons naar U. K., per November/December tegen 23/- tot 23/6 naar één loshaven.

De Zwarte Zee bleef flauw wat graan betreft. Een ertsboot werd gedaan van Poti naar de Noordelijke Staten tegen \$ 3.90. De Donau is iets beter en er is veel vraag naar November belading. De vracht voor handige tonnage is 16/9 basis U. K./Continent met de gebruikelijke Zweedsche en Deensche opties. De markt van de Middell. Zee lijkt flauwer dan ooit en er werd deze week slechts weinig gedaan.

De markt van de Golf van Biscaye bleef vast, doch de vrachten vertoonen geen verandering. Verdere tonnage werd bevracht van Bilbao naar Cardiff tegen 6/3 en een kleine boot naar Britonferry tegen 6/10½.

De kolenvrachtenmarkt van Amerika is, ten gevolge van de arbeidersongeregeldheden, zeer flauw en er ging slechts weinig om. Van Hampton Roads naar Santos werd \$ 4.10 betaald per November/December. Van New York werd een lading petroleumcokes bevracht naar Glasgow tegen \$ 8.—

De uitgaande kolenvrachtenmarkt bleef vast en prompte tonnage wordt niet overvloedig aangeboden. Van Zuid-Wales werd betaald: Helsingfors 8/-, Vigo 8/6, Barcelona 10/9, Bari 11/-, Buenos Aires 16/-, Bahia Blanca 15/6 en van de Oostkust: Aarhus 5/9, Elbe havens 4/9, Antwerpen 3/-, Genua 9/1½, Port Said 9/9.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Dordrecht - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 October 1925

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	1.441.800,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	}	8.435.000,—
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo		
Deelneming in bevriende Bankinstellingen : . . . . f 10.747.081,13		
waarvoor in geld gestort		8.039.881,13
waarvoor effecten gedeponoord	f	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders		
gedeponoord bij bevriende instellingen	"	2.000.000,—
ten eigen gebruike	"	31.473.770,—
		36.180.970,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	37.647.344,35
Ned. Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	"	3.874.041,33
Daggeldleeningen	"	650.000,—
Saldo's bij Bankiers	"	16.331.455,90
Eigen effecten en syndicaten	"	7.956.449,28
Prolongatiën gegeven	"	14.121.655,—
Credietvereniging	f	57.356.943,86
Af: loopende Promessen	"	2.300.000,—
		55.056.943,86
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 53.177.118,24		
Af: loopende Promessen	"	2.382.000,—
		50.795.118,24
Voorschotten op Consignatiën	"	2.353.900,21
Gebouwen	"	5.315.235,88
		Totaal..... f 248.199.795,18

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	8.822.001,91
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.301.005,—
Reserve Credietvereniging	"	2.457.780,86
		f 54.380.787,77
Aandeelhouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f	1.431.360,—
Contanten	"	10.440,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.749.610,—
" Contanten	"	50.640,—
		36.180.970,—
Totaal Effecten	"	61.080,—
Totaal Contanten	"	2.386.872,54
Zieken- en Pensioenfondsen	"	47.826.126,49
Deposito's	"	1.300.300,—
Prolongatie-Deposito's	"	716.792,36
Saldo te ontvangen en te leveren fondsen	"	
Saldi Rekeningen Courant	f	62.179.822,10
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	7.236.703,54
" " " Credietvereniging	"	2.832.172,23
		72.248.708,24
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledeboer & Co., Almelo	"	2.337.353,35
Daggeldleeningen	"	100.000,—
De Nederlandsche Bank	"	2.877.056,64
Te betalen Wissels	"	21.072.847,46
Geaccepteerd door derden	"	3.248.525,10
Diverse Rekeningen	"	3.462.375,23
		Totaal..... f 284.199.795,18

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf

ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Vier droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

VERKRIJGBAAR

BANDEN

Economisch-
Statistische
= Berichten =PRIJS PER BAND
(PER HALFJAAR)**f 1.80**

FRANCO PER POST

Te bestellen bij den Boek-
handel en bij Nijgh & Van
Ditmar's Uitg.-Mij. Rotterd.

Centrale Suiker-Maatschappij

Wester-Suikerraffinaderij

— AMSTERDAM —

GROOTSTERAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suikers

Produceert behalve alle soorten

*Melissuiker en Basterd.**Cristallen, groote en kleine, Klontjes**(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)**Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne**Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

Naamlooze Vennootschap

Nederlandsche Promotors Cie.

ROTTERDAM, Coolsingel 19

Tel.-Adr.: Promotors-Rotterdam

Telefoons 13250 en 13270

belasten zich met het zoeken en plaat-
sen van kapitaal, het verstrekken van
credieten onder hypothecair verband,
het omzetten van bestaande bedrijven
in N.V. en, zowel in het binnen- als
in het buitenland.Alle promotorswerkzaamheden.
Alle Bankzaken.

BALANSLEZEN

DOOR A. E. C. VAN SAARLOOS

Handleiding v. fondsenbezitters, directeuren en
commissarissen van Naaml. Vennootschappen
en studeerenden in de HandelswetenschappenTweede, omgewerkte en vermeerderde
druk . . . . . Prijs f 2.90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ - ROTTERDAM

ADVERTEERT
IN DIT BLAD

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEÏNE

CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE